

Archeologienota zonder ingreep in de bodem Boutersem – Nieuwstraat

Verslag van Resultaten

Opdrachtgever :	A. Verelst Development
Ons kenmerk :	ORTEC2001736
Auteurs :	Ward Decramer Anne De Loof
Datum verslag :	December 2020
Projectcode Onroerend Erfgoed:	2020L13 (bureauonderzoek)
Wettelijk depot:	D/2020/14.148/13

Coverfoto: het terrein gesitueerd op Villaret kaart (1748-1748, bron: AGIV)

Auteurs & autorisatie:

Terra Engineering & Consultancy nv (OE/ERK/Archeoloog/2020/00014)

Ward Decramer (OE/ERK/Archeoloog/2019/00023)

Anne De Loof (OE/ERK/Archeoloog/2018/00203)

Copyright reserved. No part of this publication may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means without the permission from the publisher.

Wettelijk depot: D/2020/14.148/13

INHOUDSTAFEL

Deel 1: Bureauonderzoek	4
1 Beschrijvend gedeelte	4
1.1 Administratieve gegevens	4
1.2 Archeologische voorkennis	6
1.3 Onderzoeksopdracht	6
1.3.1 Algemeen	6
1.3.2 Vraagstelling	7
1.3.3 Voorwaarden opstellen archeologienota	7
1.3.4 Randvoorwaarden	8
1.4 Beschrijving van de geplande werken	9
1.4.1 Huidige situatie	9
1.4.2 Geplande werken	13
1.5 Werkwijze	17
2 Assessmentrapport	18
2.1 Landschappelijke ligging	18
2.2 Historische beschrijving van het onderzoeksgebied	23
2.2.1 Historiografische bronnen	23
2.2.2 Historische cartografie	25
2.3 Archeologisch kader van het projectgebied	35
2.3.1 CAI-gegevens en archeologische vooronderzoeken	35
2.4 Datering en interpretatie van het onderzochte gebied	40
2.5 Synthese	41
3 Bibliografie	43
4 Ondertekening	44

Deel 1: Bureauonderzoek

1 Beschrijvend gedeelte

1.1 Administratieve gegevens

Projectcode	2020L13 (bureauonderzoek)
Erkend archeoloog	Terra Engineering & Consultancy nv (OE/ERK/Archeoloog/2020/00014) Ward Decramer (OE/ERK/Archeoloog/2019/00023) Anne De Loof (OE/ERK/Archeoloog/2018/00203)
Locatie	Provincie: Vlaams-Brabant Gemeente: Boutersem Adres: Nieuwstraat
Kadastrale gegevens	Boutersem, afdeling 1, sectie B, percelen 296h, 296k, 296l, 341k, 298k, 297g, 297f, 451a, 451b, 451c, 294z, 294r/deel. (fig. 1.3)
Bounding Box	Punt 1: X = 182960, y = 170099 Punt 2: X = 183130, y = 170219
Oppervlakte projectgebied (binnen archeologische zone)	10 241 m ²
Begindatum bureauonderzoek	01-12-2020
Einddatum bureauonderzoek	04-12-2020
Relevante termen¹	Vlaams-Brabant; Boutersem, dorpscentrum, technosols, bodemverstoring
Bebouwde zones:	Het projectgebied is gedeeltelijk bebouwd. Er zijn ook twee kelders aanwezig t.h.v. de woning te Nieuwstraat 25 en t.h.v de woning te Nieuwstraat 19.

¹ <https://thesaurus.onroerenderfgoed.be>

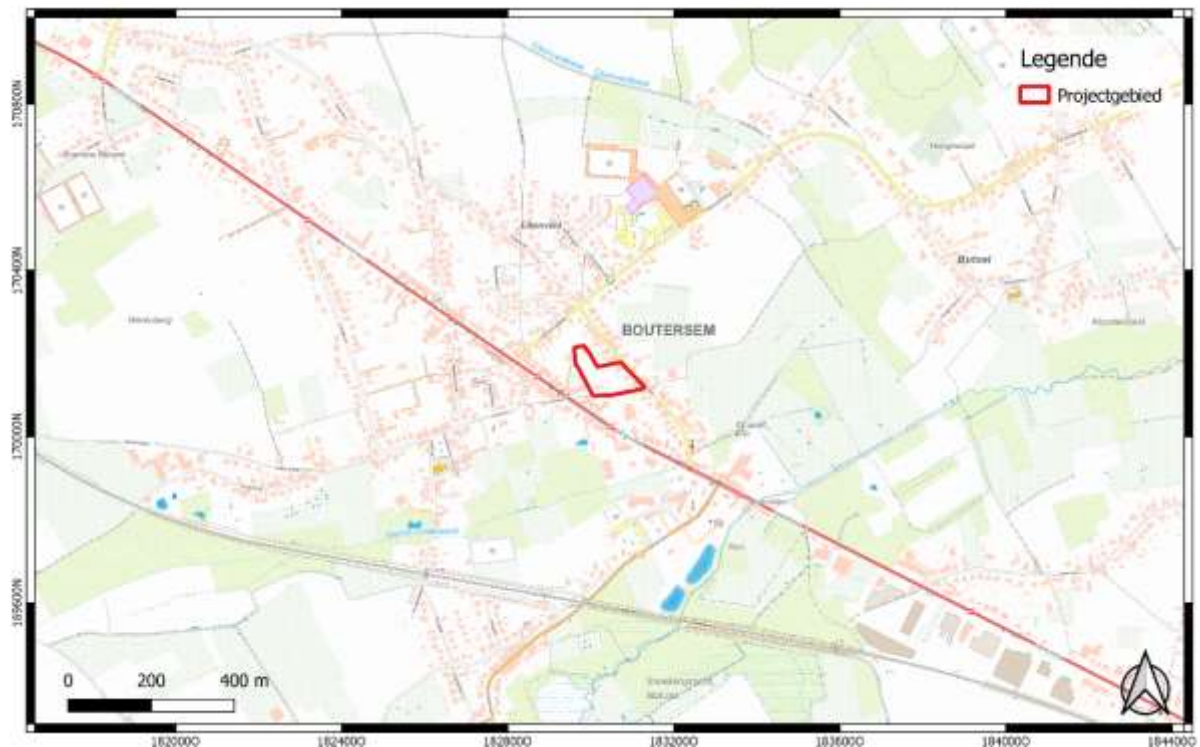

Fig. 1.1: Topografische kaart (2017) met situering van het projectgebied (© NGI).

Fig. 1.2: Archeoregio's van Vlaanderen met situering van het projectgebied².

² <https://onderzoeksbilans.onroerendergoed.be/onderzoeksbilans/archeologie>

Fig. 1.3: Kadasterplan met situering van het projectgebied (@ AGIV).

1.2 Archeologische voorkennis

N.v.t.

1.3 Onderzoeksopdracht

1.3.1 Algemeen

Het archeologisch vooronderzoek beoogt vast te stellen of er een archeologische site aanwezig is op een terrein, wat de karakteristieken en de bewaringstoestand van deze site zijn, wat haar relatie is met het landschap, welke waarde ze heeft, en hoe ermee moet omgegaan worden in het kader van bodemingrepen.

De Code Goede Praktijk draagt een aantal mogelijke fasen aan, opgedeeld in prospectie zonder ingreep in de bodem (bureaustudie, landschappelijk bodemonderzoek, geofysisch onderzoek, veldkartering) en prospectie met ingreep in de bodem (verkennd archeologisch booronderzoek, waarderend archeologisch booronderzoek, proefsleuven en proefputten, proefputten in functie van steentijd artefactensites). Na voltooiing van elke fase in het vooronderzoek wordt afgewogen of verder vooronderzoek noodzakelijk is en wat de aard van dat vooronderzoek is. Na iedere fase in het vooronderzoek volgt verder vooronderzoek, zonder ingreep in de bodem of met ingreep in de bodem, indien op basis van de reeds uitgevoerde fase(s) van het vooronderzoek onvoldoende informatie gegenereerd is om:

- de hoogstwaarschijnlijke afwezigheid van een archeologische site afdoende te staven.
- een gemotiveerde uitspraak te doen over het al dan niet moeten nemen van maatregelen.

- een plan van aanpak voor een archeologische opgraving op te maken.
- een plan van aanpak voor een behoud *in situ* op te maken.

De keuze van de methode voor verder vooronderzoek wordt gebaseerd op de volgende vier criteria, aangezien het doel van een archeologisch vooronderzoek is om met een minimum aan destructie van het archeologisch erfgoed bovenstaande informatie te kunnen leveren:

- Is het mogelijk deze methode toe te passen op dit terrein?
- Is het nuttig deze methode toe te passen op dit terrein?
- Is het overdreven schadelijk voor het bodemarchief deze methode toe te passen op dit terrein?
- Is het noodzakelijk deze methode toe te passen op dit terrein (kosten-batenanalyse)?

1.3.2 Vraagstelling

- Kan de hoogstwaarschijnlijke afwezigheid van een archeologische site afdoende gestaafd worden?
- Zijn er archeologische of historische gegevens bekend over de site?
- Zijn er indicaties voor bodemverstoringen die het bodemarchief kunnen vernietigd of omwoeld hebben?
- Zijn er landschappelijke factoren die invloed kunnen (gehad) hebben op de gaafheid van het bodemarchief, c.q. archeologische sporen?
- Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?
- Zijn er archeologisch relevante sites aanwezig?
- Wat is het wetenschappelijk potentieel van de aanwezige sites?
- Kunnen er maatregelen worden voorgesteld voor een eventueel behoud *in situ* van een aanwezige archeologische site te verwezenlijken? Hoe kunnen deze maatregelen afgedwongen en gecontroleerd worden?

1.3.3 Voorwaarden opstellen archeologienota

Bij het aanvragen van een omgevingsvergunning of een verkavelingsvergunning kan het zijn dat het toevoegen van een archeologienota aan de aanvraag verplicht wordt gesteld. De archeologienota wordt geschreven door een erkend archeoloog en bevat de resultaten van een archeologisch vooronderzoek en een advies voor vrijgave of eventueel vervolgonderzoek.

Het toevoegen van een archeologienota aan een aanvraag voor een omgevingsvergunning met stedenbouwkundige handelingen is afhankelijk van een aantal criteria:

- De totale oppervlakte van de percelen.
- De oppervlakte van de geplande bodemingrepen.
- De ruimtelijke bestemming van het terrein.
- De ligging van het terrein binnen of buiten een archeologische zone of buiten een archeologisch site volgens de CAI (Centraal Inventaris, Onroerend Erfgoed).

In dit geval ligt het terrein buiten een gebied geen archeologie (GGA), zijnde een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt. Bovendien ligt het projectgebied buiten een vastgestelde archeologische zone en buiten een beschermde archeologische site. Gelet op de totale oppervlakte van de percelen (> 3 000 m²), beslaat de ingreep in de bodem > 1 000 m² (fig. 1.4).

Fig. 1.4: Criteria bij omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen (© www.onroerenderfgoed.be)

1.3.4 Randvoorwaarden

Het projectgebied is thans nog steeds bebouwd waardoor archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem niet adequaat kan worden uitgevoerd. Dit vormt een praktische onmogelijkheid waardoor er een programma van maatregelen voor een uitgesteld traject dient te worden opgemaakt. Het archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem dient plaats te vinden na de sloopwerken.

De bestaande panden dienen afgebroken te worden voor aanvang van vooronderzoek met ingreep in de bodem. De afbraak vindt plaats tot op het maaiveldniveau. De aanwezige kelders mogen ook nog niet uitgebroken worden.

1.4 Beschrijving van de geplande werken

1.4.1 Huidige situatie

Het projectgebied (fig. 1.4 en 1.5) is thans gedeeltelijk bebouwd en verhard in de westelijke en zuidelijke zones langs de Nieuwstraat. Het gaat om drie hoofdgebouwen met verschillende bijgebouwtjes. De gebouwen zijn in gebruik als woonhuizen.

Fig. 1.4: Meest recente luchtfoto (2020) met situering van het projectgebied (© AGIV).

Fig. 1.5: Inplantingsplan van huidige terreinsituatie (© Initiatiefnemer).

Door de opdrachtgever werd de aanwezigheid van kelders vermeld en hij had verschillende foto's die bruikbaar kunnen zijn in dit rapport.

De ondergrondse niveaus zijn aanwezig t.h.v. de woning te Nieuwstraat 25 (fig. 1.6 – 1.7) en t.h.v. de woning te Nieuwstraat 19 (fig. 1.8).

De twee kelders zijn toegankelijk via de garagepoorten op de achtergevels van de woningen en de vermoedelijke hoogte van deze ondergrondse lagen is rond 1,80 m – mv.

Het woonhuis op nummer 25, met één bouwlaag en hellend dak, werd gebouwd rond eind jaren 50 – begin jaren 60 van de 20ste eeuw. De woning is bijna volledig onderkelderd: de roosters van de kelder zijn ook zichtbaar op de voorgevel van het gebouw.

De woning op nummer 19, opgebouwd als één bovengrondse bouwlaag met zadeldak (bungalow), een garage en naastliggende kelder, kan gedateerd worden rond het begin van de jaren 70 van de 20ste eeuw.

Het gebouw te Nieuwstraat 23, met één bovengrondse bouwlaag met samengesteld dak, heeft geen kelder en is oorspronkelijk van het begin van de jaren 80 van de 20ste eeuw (fig. 1.9).

Een vierde woning op nummer 27, die nog op de meeste recent luchtfoto uit februari 2020 bestaat, is nu afgebroken (fig. 1.10).

Fig. 1.6: Kelder en garage onder het woonhuis Nieuwstraat 25, achtergevel (© Initiatiefnemer).

Fig. 1.7: woning Nieuwstraat 25, rooster van de kelder, rode pijl, zichtbaar vanaf de voorgevel van de woning (© Initiatiefnemer).

Fig. 1.8: Kelder en garage onder het woonhuis Nieuwstraat 19, achtergevel (© Initiatiefnemer).

Fig. 1.9: woonhuis Nieuwstraat 23, voorgevel (© Initiatiefnemer).

Fig. 1.10: voormalig woonhuis Nieuwstraat 27, nu gesloopt (© Initiatiefnemer).

1.4.2 Geplande werken³

De geplande werken bestaan uit een volledige verkaveling van het projectgebied ter realisatie van in totaal 44 wooneenheden met bijhorende wegenis en omgevingsinrichting. De 44 wooneenheden bestaan uit 19 ééngezinswoningen en 25 stapelwoningen. Voor aanvang van de bouwwerkzaamheden zal de thans aanwezige bebouwing volledig gesloopt worden. dit zal gepaard gaan met een volledig ondergrondse verwijdering van fundamenteën, kelders etc.

De nieuwe woningen 1 t.e.m. 9 zullen over de volledige oppervlakte ondergronds voorzien worden van een parkeergarage. De ondergrondse garage zal reiken tot een diepte van 3,7 m-mv, inclusief de vloerplaat. Ook de stapelwoningen zullen met een ondergrondse parkeergarage van dergelijke omvang voorzien worden. De woningen 10 t.e.m. 19 zullen niet voorzien worden van een parkeergarage. Deze zullen vorsvrij gefundeerd worden tot een diepte van ca. 80 cm-mv.

Voor de realisatie van de 44 wooneenheden wordt ook een wegenis voorzien. Deze wegenis met bijhorend rioleringsstelsel zoals voorgesteld op het inrichtingsplan is een voorstel en zullen afhankelijk van de stabiliteit, brandveiligheid, aanplantingen etc. nog op punt gesteld worden door een extern studiebureau. De inplanting van de wegenis en brandweg liggen wel grotendeels vast. Voor een wegkoffer met bijhorende wegenis dient rekening gehouden te worden met een verstoringsdiepte van 1,5 tot 2 m - mv. Naast de wegenis worden overal wandelpaden aangelegd.

Ter hoogte van de noordoostelijke contour van het projectgebied zal over een lengte van 52 m een groot buffer- en infiltratiebekken uitgegraven worden. Hierin komt de overloop van de RW-putten van verschillende woningen, de terrasafvoeren van dezelfde woningen, de paden en een pompput naar kelder onder woning 1 t.e.m. 9. De totale opvangcapaciteit werd berekend op ca. 25 000 l.

Tenslotte zullen verspreid over het projectgebied ook bomen, hagen en andere beplantingsvormen aangeplant worden.

Op basis van bovenstaande omschrijving van de geplande ontwikkelingen dient rekening gehouden te worden met bedreiging van het totale bodemarchief en een ingrijpende toekomstige verstoring.

³ Voor originele bouwplannen, zie bijlagen.

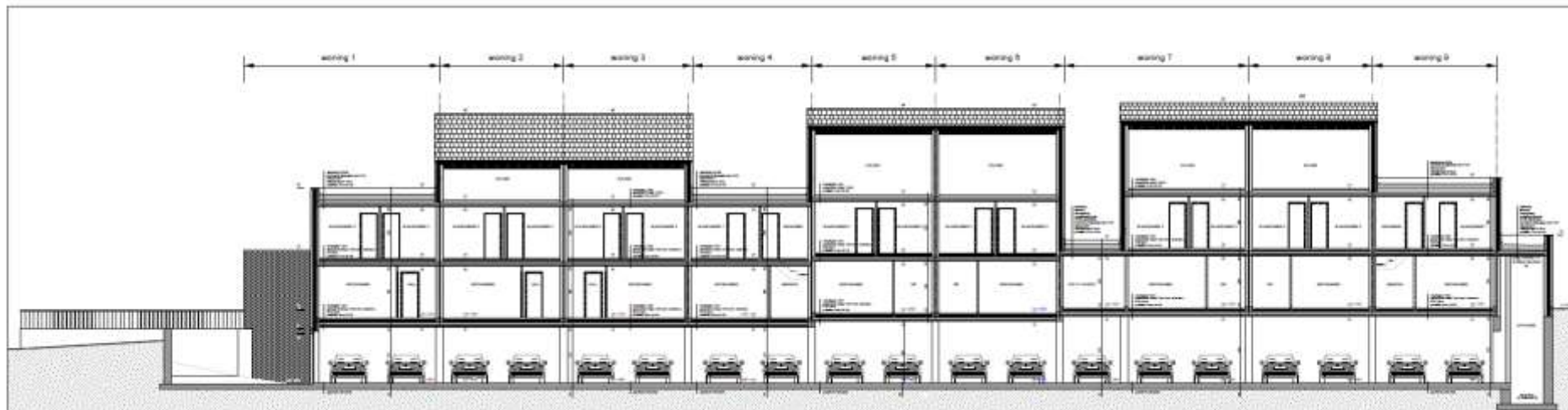

Fig. 1.12: Snede A, ééngezinswoningen met ondergrondse parkeergarage (© Initiatiefnemer).

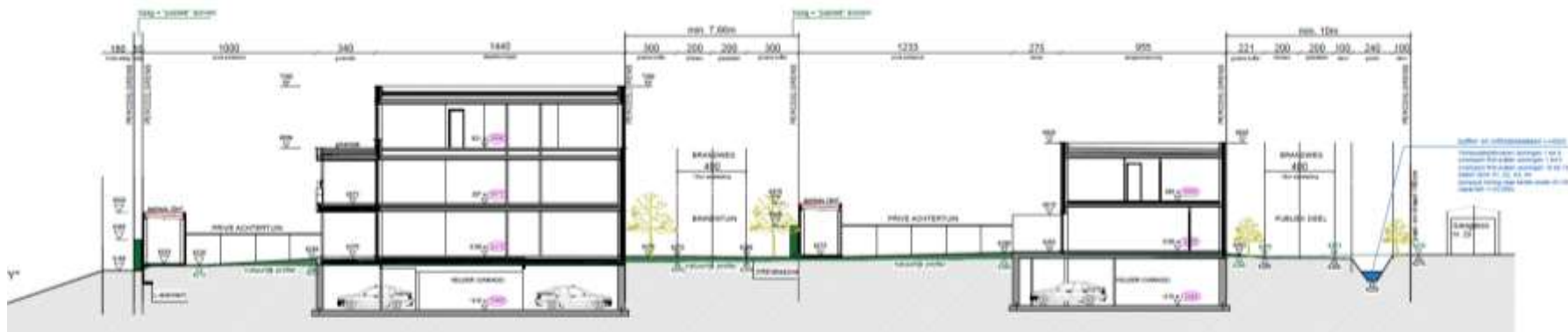
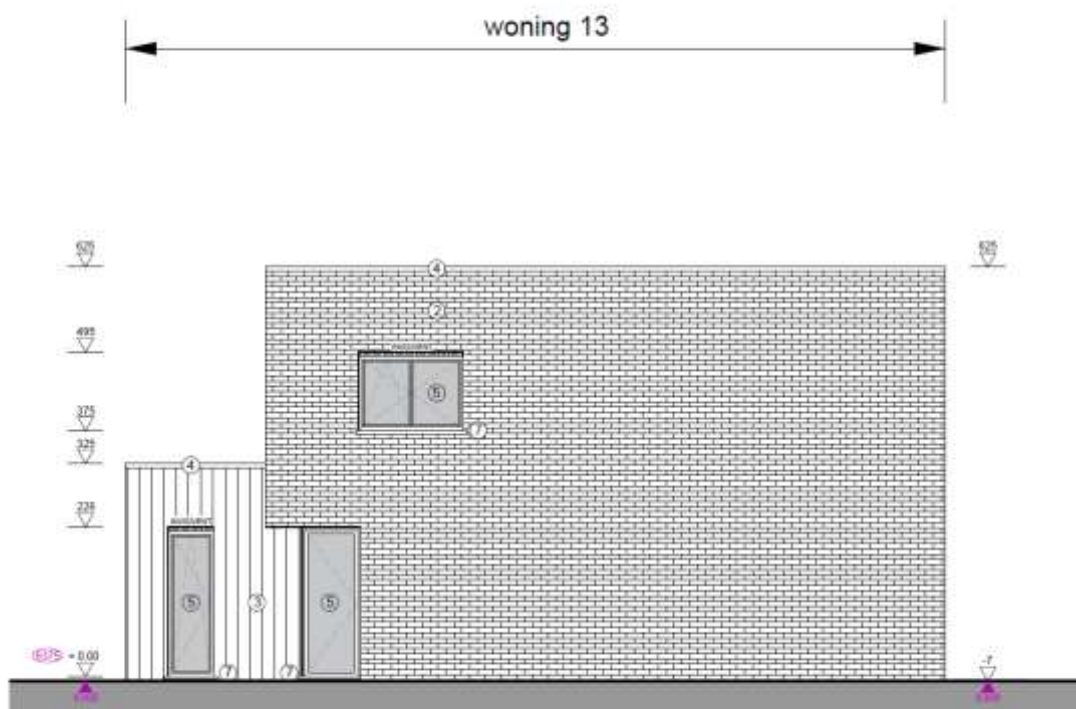

Fig. 1.13: Terreinprofiel 2 (© Initiatiefnemer).

SNEDE A

schaal 1/50

Fig. 1.14: Snede A, ééngezinswoningen zonder ondergrondse parkeergarage (© Initiatiefnemer).

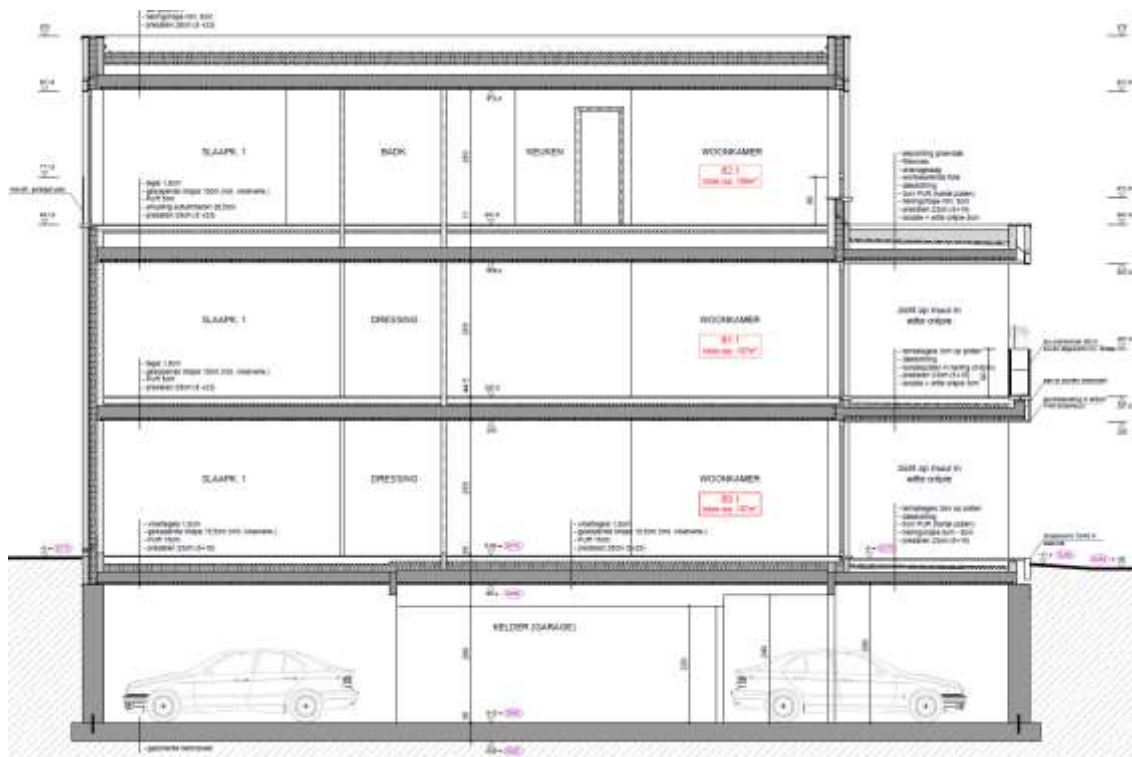

Fig. 1.15: Snede A, stapelwoningen met ondergrondse parkeergarage (© Initiatiefnemer).

1.5 Werkwijze

Met dit bureauonderzoek, paragraaf deel 1 van deze archeologienota, willen we inzicht krijgen in de huidige archeologische, historische en landschappelijke kennis van het onderzoeksgebied en de omgeving. Dat inzicht wordt verder getoetst aan de geplande ingrepen in de bodem. Het doel is te bepalen in hoeverre verder archeologisch onderzoek aangewezen is om zo te komen tot een programma van maatregelen teneinde de archeologische waarde en mogelijke kennisvermeerdering op archeologisch vlak voor de site en de omgeving van het projectgebied te kunnen inschatten. Om een antwoord te formuleren op de gestelde onderzoeksvragen werden diverse bronnen geraadpleegd welke opgenomen staan in paragraaf 3. Bibliografie.

In het bureauonderzoek werden alle nodige gegevens verzameld en besproken om te komen tot een gefundeerde uitspraak betreffende de archeologische verwachtingen in het betrokken projectgebied.

De juiste afbakening van het projectgebied werd aangereikt door de opdrachtgever. Om een inzicht te krijgen in de archeologische kennis betreffende het gebied werd de Centraal Archeologische inventaris geraadpleegd (<https://cai.onroerenderfgoed.be> en <https://geo.onroerenderfgoed.be>). Wat betreft de landschappelijke ligging, de tertiairgeologische en quartairgeologische gegevens en de geomorfologie werd gebruik gemaakt van de websites www.geopunt.be en <https://dov.vlaanderen.be>.

Via <https://geopunt.be> werden de historische kaarten geraadpleegd (Villaretkaart, Ferrariskaart, Vandermaelenkaart, Atlas van Buurtwegen, Popp-kaart), evenals luchtfoto's van het projectgebied van het jaar 1971 tot en met het jaar 2020; enkel de betekenisvolle foto's werden in deze studie opgenomen. Via <https://cartesius.be> werden de Deventerkaart, het Primitief Kadaster en de historische topografische kaarten geconsulteerd. Het kadasterplan werd opgevraagd via de publieke cadgis viewer van de federale overheid (https://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/?local=nl_BE).

In eerste instantie werden zoveel mogelijk cartografische en bibliografische gegevens betreffende het projectgebied bekeken, samen met het opvragen van zoveel mogelijk gegevens bij de projectontwikkelaars. Daarna hebben we getracht deze gegevens zo overzichtelijk mogelijk weer te geven door middel van tekst en kaarten die als bijlagen bij dit rapport zijn toegevoegd.

Alle nodige informatie werd verzameld via het internet en bibliografische bronnen. De bouwplannen voor een bouwvergunning werden aangereikt door het architectenbureau en door de opdrachtgever. De kaarten die als bijlagen zijn toegevoegd, zijn gemaakt of bewerkt met de software QGIS 3.14.

2 Assessmentrapport

2.1 Landschappelijke ligging

Deze paragraaf overloopt beknopt de landschappelijke context van het projectgebied. De aandacht wordt voornamelijk gevestigd op de aardkundige en hydrografische situering, de fysisch geografische context, de bodemtypologie en de algemene topografie.

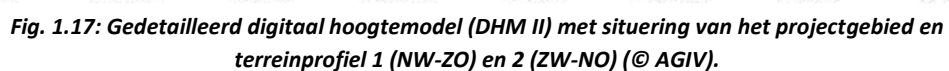
Het plangebied situeert zich te Boutersem, tussen de Nieuwstraat ten noorden en de Leuvensesteenweg ten zuiden. Het terrein is gelegen op een hoogte tussen 64,30 meter TAW in het noordwesten en 62,11 meter TAW in het zuidoosten. Het oppervlak helt sterk af naar het zuiden, in de richting van de Kleine Vondelbeek (fig. 1.16-1.18).

Landschappelijk behoort het terrein tot de (zand)leemstreek archeo-regio. De traditionele landschappenkaart karteert het projectgebied in het Zandlemig Hageland. Enkele honderden meters naar het zuiden is de Velpevallei gesitueerd.

De Vondelbeek is een beek in de Belgische provincies Vlaams-Brabant en Oost-Vlaanderen en is geklasseerd als waterloop van de eerste en de tweede categorie. Het is een beek uit het stroomgebied van de Dender, maar haar monding is verlegd naar de Schelde. De bovenloop van de Vondelbeek wordt Brabantse Beek genoemd. De middenloop wordt Wiesbeek en soms Kerselarenbeek geheten en op een oude kaart kan je de naam Vlierbeek of Vliet voor de benedenloop van de Vondelbeek tegenkomen. De naam Vondelbeek is afgeleid van "vondere" of "vondele", wat betekent "een smal los bruggetje over een beek".

De naam Brabantse beek wordt gegeven aan de Vondelbeek omdat het de grensscheiding vormde tussen het vroegere hertogdom Brabant (nu Merchtem en Buggenhout) en het graafschap Vlaanderen (nu Opwijk en Lebbeke)⁴.

⁴ [https://nl.wikipedia.org/wiki/Vondelbeek_\(Brabantse_beek\)](https://nl.wikipedia.org/wiki/Vondelbeek_(Brabantse_beek))

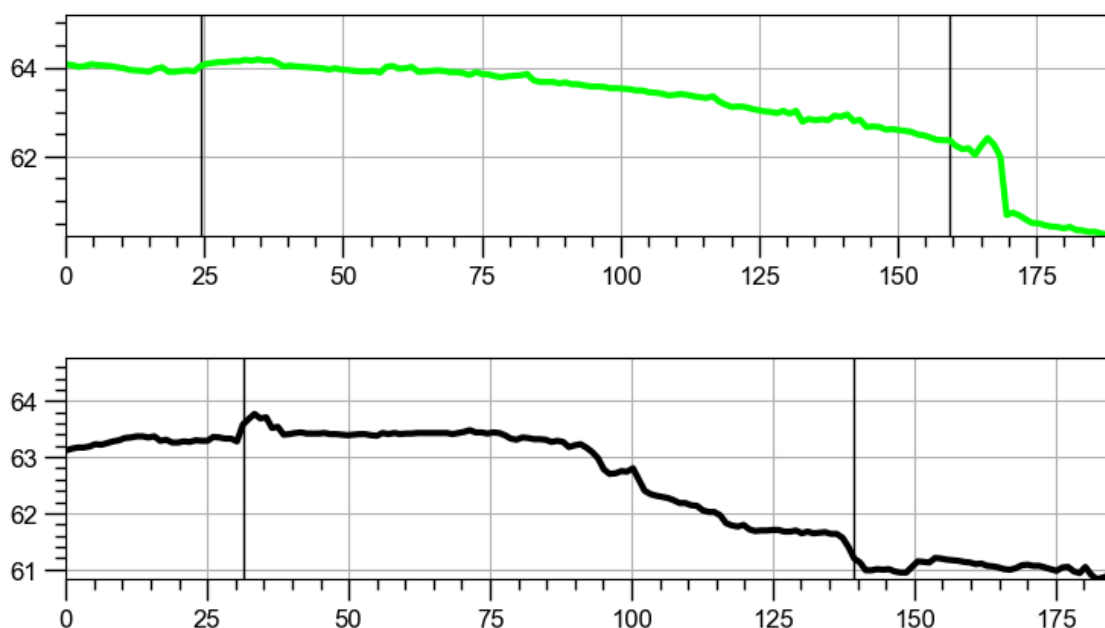

Fig. 1.18: Terreinprofiel 1 (NW-ZO) en 2 (ZW-NO).

De databank van de DOV werden geraadpleegd voor de tertiair- en quartairgeologische gegevens. Hieruit blijkt het volgende:

Volgens de **tertiairgeologische kaart** (fig. 1.19) wordt ter hoogte van het projectgebied de Formatie van Sint-Huibrechts-Hern gekarteerd. Deze formatie bestaat uit grijsgroen klei-, glimmer- en glauconiethoudend zeer fijn zand. Vaak kan dit pakket een dikte hebben van 30 m. De formatie wordt verdeeld in twee leden. Het Zand van Grimmertingen is een pakket kleig zand, waarin glauconiet, mica's en fossielen voorkomen. Daarbovenop ligt het Zand van Neerrepen, dat aan de basis een hardgrind heeft en bestaat uit fijn gelaagd wit zand, onderop vaak glauconiethoudend. De zuidelijke zuidoostelijke hoek van het gebied ligt in de Formatie van Brussel. De Formatie van Brussel bestaat uit ondiep mariene zandige afzettingen voornamelijk afgezet in een diep geravineerde getijdegeul. De opbouw is vrij heterogeen en bestaat uit afwisselingen van min of meer kalkrijke lagen. De volledige lithologische sequentie bestaat uit een basisgrind met daarboven grof zand met mergellaagjes en grove gerolde elementen. Hierboven is glauconiethoudende grove kwartzand aanwezig gevolgd door losse, middelmatig-grove kwartzand. Aan de top is middelmatig-grove tot zeer fijne kalkrijke of ontkalkte kwartzanden aanwezig met fijn glauconiet. De kalkarme lagen vertonen vaak een schuine gelaagdheid en bevatten concreties met kiezelcement met grillige vormen. De kalkrijke lagen vertonen een subhorizontale gelaagdheid en bevatten vaak kalkzandsteenbanken die werden uitgebaat als bouwstenen.

Ten zuiden ter hoogte van de Holocene alluviale vlakte van de Velpe en de droge valleien is Formatie van Sint-Huibrechts-Hern weggeërodeerd. Hier wordt het tertiair gekenmerkt door de Formatie van Brussel die is opgebouwd uit bleekgrijs fijn zand, kalkhoudend, soms fossielhoudend, kiezel- en kalkzandsteenbanken.

De **quartairgeologische kaart** (fig. 1.20) karteert ter hoogte van het projectgebied quartairafzettingen van type 1. Het type 1 bestaat uit fluviatiele afzettingen van het Holoceen en mogelijk Tardiglaciaal. Ca 220-250 m ten zuiden ligt het type 3a t.h.v. de Kleine Vondelbeek en de Velpe. Dit type omvat fluviatiele

afzettingen van het Holoceen en mogelijk Tardiglaciaal, met daaronder eolische afzettingen van het Weichselliaan. De traditionele landschappenkaart toont aan dat het projectgebied ver buiten deze alluviale context gelegen is.

De **bodemkaart** (fig. 1.21) voorziet geen gegevens ter hoogte van het projectgebied door de aanwezigheid van bebouwing (OB).

OB duidt op bebouwde zone (bodemprofiel door het ingrijpen van de mens gewijzigd of vernietigd). Rond het onderzoeksgebied zijn er andere bodemtypes gekarteerd: Lca- en Lda- bodems (respectievelijk matig droog en matig natte zandleembodem met textuur B horizont) liggen ca 70-80 m ten oosten van het projectgebied.

Ca. 250-300 m ten zuiden, zuidwesten en zuidoosten van ons gebied vinden we nattere alluvialebodems, aangeduid door de bodemseries Lhc (natte zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont) en Afp (zeer natte leembodem zonder profiel). Deze laatste twee types duiden de vallei van de Kleine Vondelbeek aan. In haar geheel vormt dit de vallei van de Velpe.

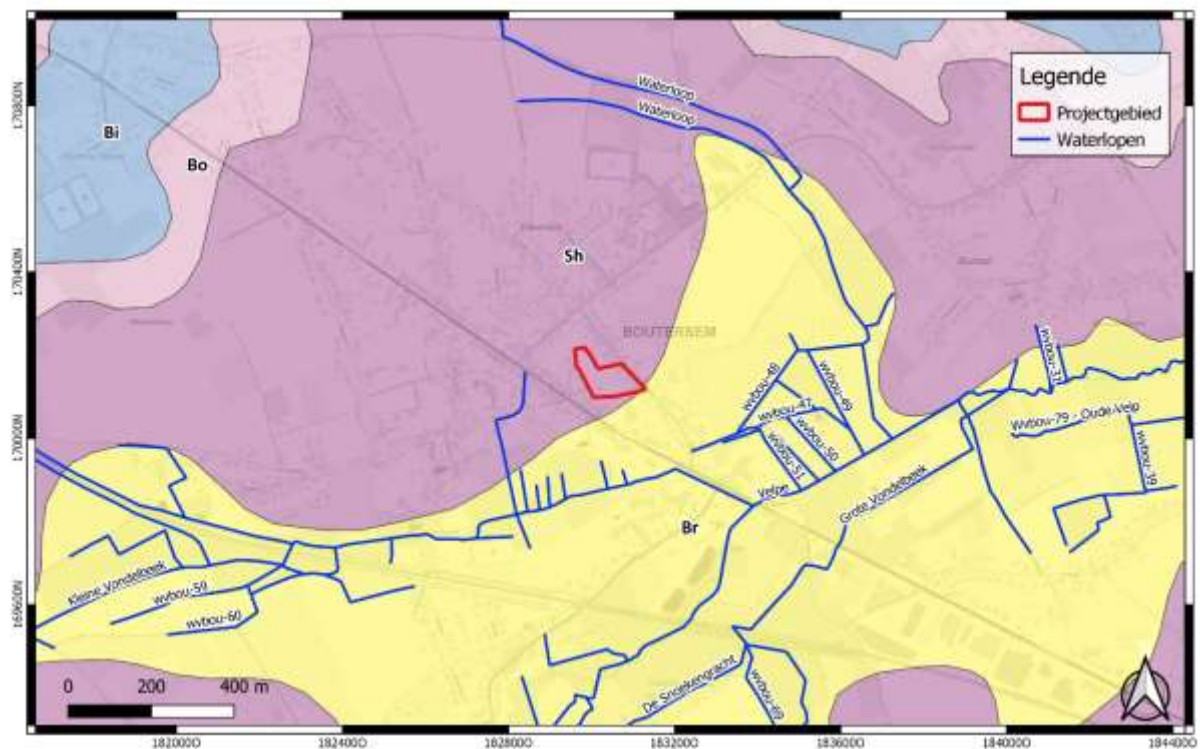

Fig. 1.19: Tertiairgeologische kaart met situering van het projectgebied (© AGIV).

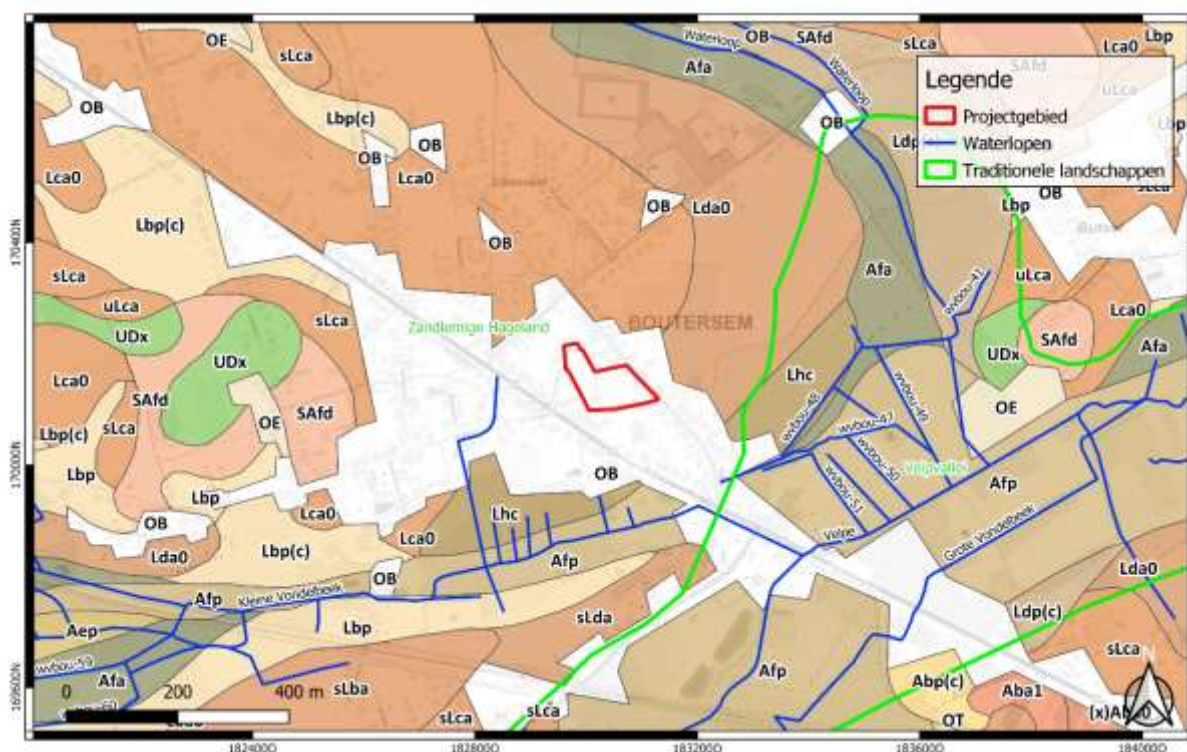

Fig. 1.21: Bodemkaart met situering van het projectgebied (© DOV).

2.2 Historische beschrijving van het onderzoeksgebied

In deze paragraaf wordt een historische beschrijving opgenomen van het project- en vergunningsgebied, met in een tweede paragraaf illustraties van relevante historische kaarten, plannen en eventueel iconografisch materiaal.

2.2.1 Historiografische bronnen

Het projectgebied situeert zich in Boutersem, ca. 400 m ten noordoosten van de Sint-Hilarius kerk, Neoclassicistisch gebouw naar ontwerp van A. van Arenbergh (1843)⁵, ca. 150 m ten noordoosten van de Pastorietuin van de Sint-Hilariusparochie en 600 m ten noordwesten de site van Butsel.

De pastorietuin van Boutersem werd samen met verschillende andere pastorieën in de loop van de 19de eeuw, naar een heersende trend in de pastoraal-tuinarchitectuur, voorzien van een informeel, 'landschap-pelijk' aangelegd en beplant met de daarbij gebruikelijke boomsoorten, exoten of kleuren- en vormcultivars, vooral bruine beuk. Dit gedeelte is scherp afgescheiden van de rechthoekige geometrische tuin die bij het pastoriegebouw aansluit. In 1900-1901 werd het oude pastoriegebouw vervangen door het huidige dat, in tegenstelling tot het oude, tegen de straat aan werd gebouwd⁶.

De site van Butsel is een kasteelsite gevormd door een mottecomplex en een kasteeldomein uit de late middeleeuwen en de nieuwe tijd.

⁵ Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Parochiekerk Sint-Hilarius [online] <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/41583> (Geraadpleegd op 01-12-2020)

⁶ Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Pastorie met tuin van de Sint-Hilariusparochie [online] <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/300795> (Geraadpleegd op 01-12-2020)

De site van Butsel ligt op een landtong die diep insnijdt in de valleien van de Velpe en de Eikeveldbeek, onmiddellijk ten noordoosten van de samenvloeiing. Deze tong is zuidwest-noordoost gericht, met aan het zuidwestelijke uiteinde de restanten van een aarden monument, aan het noordoostelijke uiteinde de oude parochiekerk van Butsel, oorspronkelijk gewijd aan Sint-Martinus van Tours. Het aarden monument was blijkens de weinige historische studies de zetel van de Heren van Boutersem, een geslacht van ministeriales die zeker in de 13de eeuw in de entourage van de hertogen van Brabant actief waren.

De geschiedenis van de site valt nog steeds van het landschap af te lezen door de aanwezige structuurbepalende elementen: onder meer de oorspronkelijke loop van de Vondelbeek, de rechtgetrokken loop van de Velpe en de Eikenveldbeek, het aarden monument (met opperhof en kasteel) met drooggelegde vijvers er rond en de berm van de holle weg.

Deze locatie werd in de prehistorie al door de mens bezocht. Stenen artefacten uit het mesolithicum (9000 – 5500 voor Christus) en het neolithicum (5500 – 2000 voor Christus) die tijdens de archeologische oppervlaktekartering ingezameld werden op de plateauhellingen, wijzen hierop. Het onderzoek heeft ook menselijke aanwezigheid in de Romeinse tijd aangetoond. De site van Butsel wordt doorsneden door een Romeinse weg en op de plateauhellingen werden Romeinse indicatoren aangetroffen die sterk te lijden hebben gehad door de afgraving, bouw- en landbouwactiviteiten vanaf de late middeleeuwen. Er zijn ook archeologische aanwijzingen voor de aanwezigheid van een grafveld of eventueel zelfs nederzetting uit de Merovingische periode (6de – 8ste eeuw na Christus) en een nederzetting uit de volle middeleeuwen (10de – 12de eeuw na Christus). Sporen uit de late middeleeuwen zijn overvloedig aanwezig. Uit deze periode dateert de motte die werd aangelegd op het zuidwestelijke uiteinde van de landtong, op de rand van de beekvallei. Op basis van ¹⁴C-dateringen, is de bouw van de motte tussen 1250 en 1280 na Christus te dateren. De bouw van de motte kan mogelijk in verband gebracht worden met de heren van Boutersem die in 1254 tot de adel verheven werden.

De bouw van het kasteel gaat terug tot de late middeleeuwen of vroeger. In de nieuwe tijd (16de-18de eeuw) werd het kasteel en de kasteelhoeve verschillende keren verbouwd⁷.

De site van Butsel is gerelateerd aan Restant van het domein van het oud kasteel van Boutersem.

Het feodale kasteel van Boutersem, het "*Castellum Boutersem*" dat wordt afgebeeld op een gravure van Harrewijn uit 1694, heeft niets te maken met het nieuwe kasteel dat aan het einde van de 19de eeuw een halve kilometer stroomopwaarts langs de Velpe en aan de steenweg Leuven-Tienen werd opgetrokken. Het oude kasteel werd omstreeks 1800 tot op de grond afgebroken, maar verdient een bespreking omdat er in het reliëf nog duidelijke sporen zichtbaar zijn. Bovendien is er een afbeelding voorhanden die een min of meer getrouw beeld geeft van de toestand aan het einde van de 17de eeuw, met een bescheiden maar onmiskenbare baroktuin. De kasteelgebouwen komen nog voor op de Ferrariskaart (1771-1775), maar op de Primitieve kadasterkaart (rond 1820) wordt nog slechts een leeg, driehoekig perceel (sectie B nr. 172) weergegeven. De weg tussen het gehucht Hoogbutsel en het kasteel, die op de oude kadastrale kaarten nog "kasteel weg" wordt genoemd, loopt parallel met de straat die momenteel "Droge Vijvers" heet, wat ongetwijfeld verwijst naar de gedempte of verlande kasteelgrachten⁸.

⁷ Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Site van Butsel [online] <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/301324> (Geraadpleegd op 01-12-2020)

⁸ Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Restant van het domein van het oud kasteel van Boutersem [online] <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/300783> (Geraadpleegd op 01-12-2020)

2.2.2 Historische cartografie

Volgens de historische cartografie uit de 18de en de 19de eeuw (Villaretkaarten, Ferrariskaarten, Atlas der Buurtwegen, Poppkaart en Vandermaelenkaart) blijkt dat het gebied zeker sinds de 18de eeuw gedeeltelijk bebouwd was langs de Nieuwstraat. Op alle geraadpleegde kaarten komt het hoofdwegenet – de Nieuwstraat en de Leuvensesteenweg - overeen met het huidige. In 18de en 19de cartografie werd het projectgebied aan het N en in het Z begrensd door twee secundaire wegen, die de twee hoofdassen met elkaar verbonden. Deze wegenis blijft zichtbaar tot de eerste helft van de 20ste eeuw en wordt daarna verwijderd. Een weerspiegeling van dit 18de -19de -eeuwse straatpatroon is nog steeds te herkennen in de schuine vorm van de percelen in het noordelijke deel van ons projectgebied.

Op de Villaretkaarten⁹ is het projectgebied ingekleurd als akker/velden, omringd door het wegenpatroon en ligt er in het centrale deel één gebouw langs de Nieuwstraat t.h.v. de huidige woningen op nummers 23 en 25 (fig. 1.22).

Uit de Ferrariskaarten¹⁰ kunnen we afleiden dat er steeds één gebouw bestaan heeft, hetgeen reeds zichtbaar was op de Villaret kaart. Op dit uitzicht is het hele projectgebied als veld/moestuin gekarteerd en zijn er soms rijen van boomgaarden/hagen te zien (fig. 1.23).

Op de 19de -eeuwse cartografie (Atlas der Buurtwegen¹¹, Vandermaelenkaart¹² en Poppkaart¹³) zijn er twee gebouwen – een groot rechthoekig pand en een smaller pand – gekarteerd (fig. 1.24 – 1.26).

⁹ De Villaretkaart is genoemd naar Jean Villaret, ingenieur-geograaf bij het Franse hof en één van de makers. De kaart kwam tot stand na één van de Franse veroveringstochten door onze gebieden (1745-48). Enkele jaren kregen de Fransen de controle over ons territorium. Zij stuurden een groep ingenieur-geografen op pad om de pas veroverde gebieden te karteren. Villaret nam het gebied tussen Menen-Gent-Doornik tot Maastricht-Luik voor zijn rekening. Het gedeelte van de kust en de Westhoek bracht een collega al eerder in kaart tussen 1729 en 1730. In totaal bestaat de Villaretkaart uit meer dan tachtig kaartbladen. Door de zin voor detail bieden die een uniek zicht op onze gewesten, zo'n kwarteeuw vroeger dan de bekende Ferrariskaart uit 1770-1778.

¹⁰ De Ferrariskaarten (Carte de Ferraris) zijn een verzameling van 275 uiterst gedetailleerde topografische kaarten van de Oostenrijkse Nederlanden. Zij kwamen tussen 1771 en 1778 tot stand onder leiding van Joseph de Ferraris, generaal bij de Oostenrijkse artillerie, veldmaarschalk in de Oostenrijkse Nederlanden. Het is de eerste systematische en grootschalige kartering, zowel in "België" als in heel West-Europa.

¹¹ De Atlassen der Buurtwegen werden opgemaakt in uitvoering de van wet van 10 april 1841. De wetgever wilde in 1841 ondubbelzinnig aanduiden welke kleine wegen een openbaar karakter hadden. Bedoeling was dus een inventarisatie te maken van alle "openbare" wegen en "private wegen met openbare erfdienstbaarheid". De atlas maakt een onderscheid in buurtwegen en voetwegen (sentiers). Voetwegen zijn smalle wegen (soms maar 1 meter breed) en de bedding behoort gewoonlijk toe aan de aangelanden. In de periode 1843-1845 werden voor alle gemeenten leggers, openbare registers, van de buurtwegen opgemaakt. Deze zijn de geschiedenis ingegaan als Atlassen der Buurtwegen. Per toenmalige gemeente werd een atlas opgemaakt, met uitzondering van een aantal stadskernen.

¹² De Vandermaelen kaarten zijn een verzameling van historische kaarten van België, gemaakt door Philippe Vandermaelen (1795-1869).

¹³ Tussen 1842 en 1879 begon Philippe-Christian POPP (1805-1879) met het ambitieuze project waarvoor Philippe Vandermaelen het initiatief had genomen en dat erin bestond om de kadasterplannen te tekenen van alle Belgische gemeenten die hij wenste te vulgariser, mettre à la portée de tout le monde et de toutes les bourses (vulgariseren en voor iedereen voor een bescheiden prijs beschikbaar te maken). Zijn dood in 1879 onderbrak de totstandkoming van zijn Atlas cadastral parcellaire de la Belgique.

Fig. 1.22: Villaretkaart (ca. 1745-1748) met situering van het projectgebied (© AGIV).

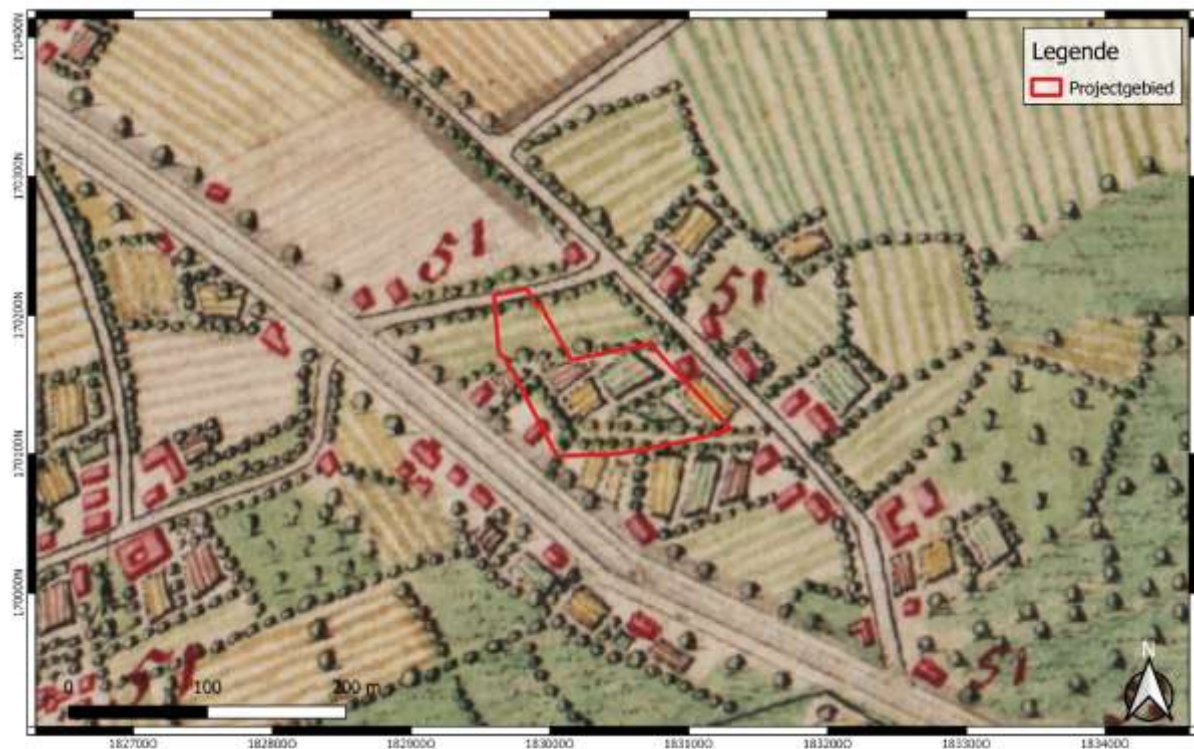

Fig. 1.23: Ferrariskaart (ca. 1775) met situering van het projectgebied (© AGIV).

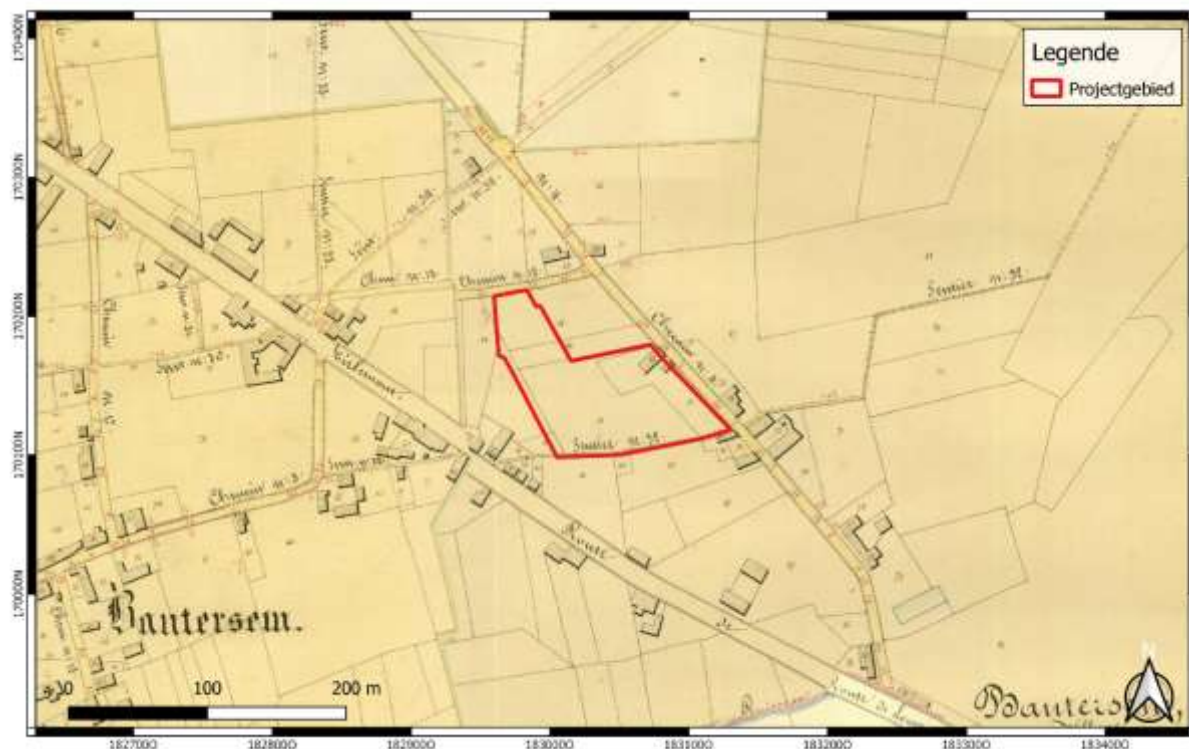

Fig. 1.24: Atlas der Buurtwegen (ca. 1840) met situering van het projectgebied (© AGIV).

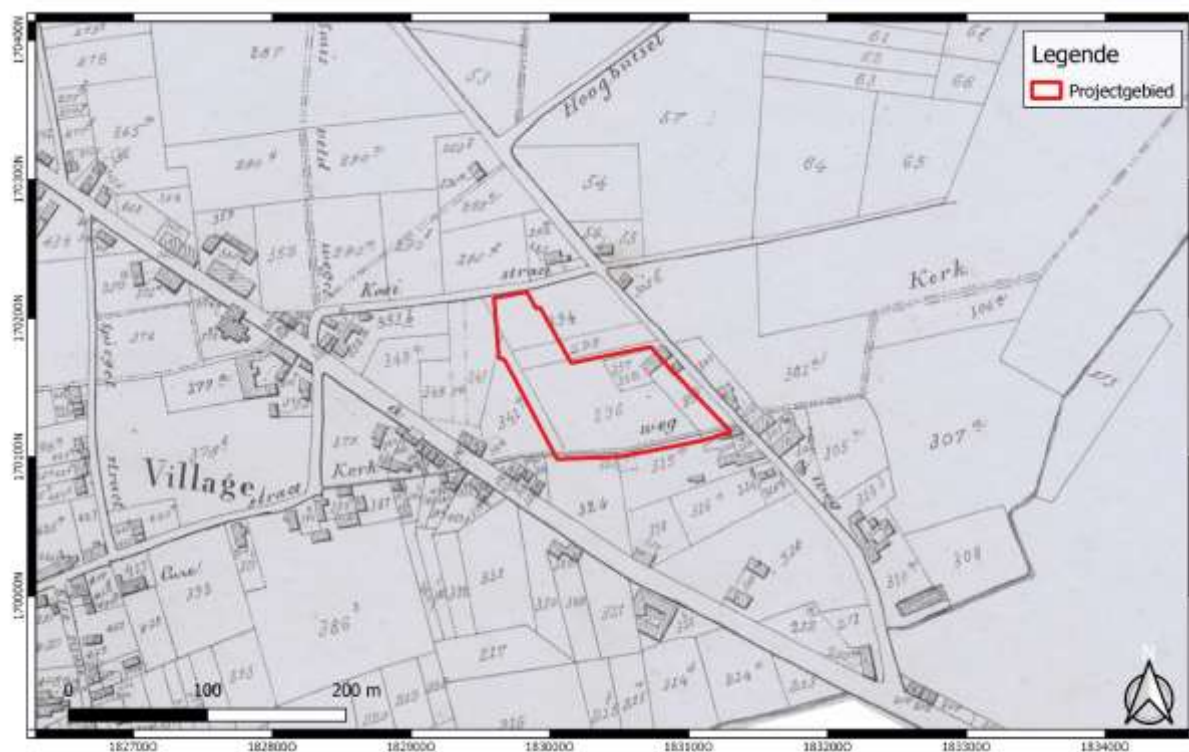

Fig. 1.25: Popkaart (1842-1879) met situering van het projectgebied (© AGIV).

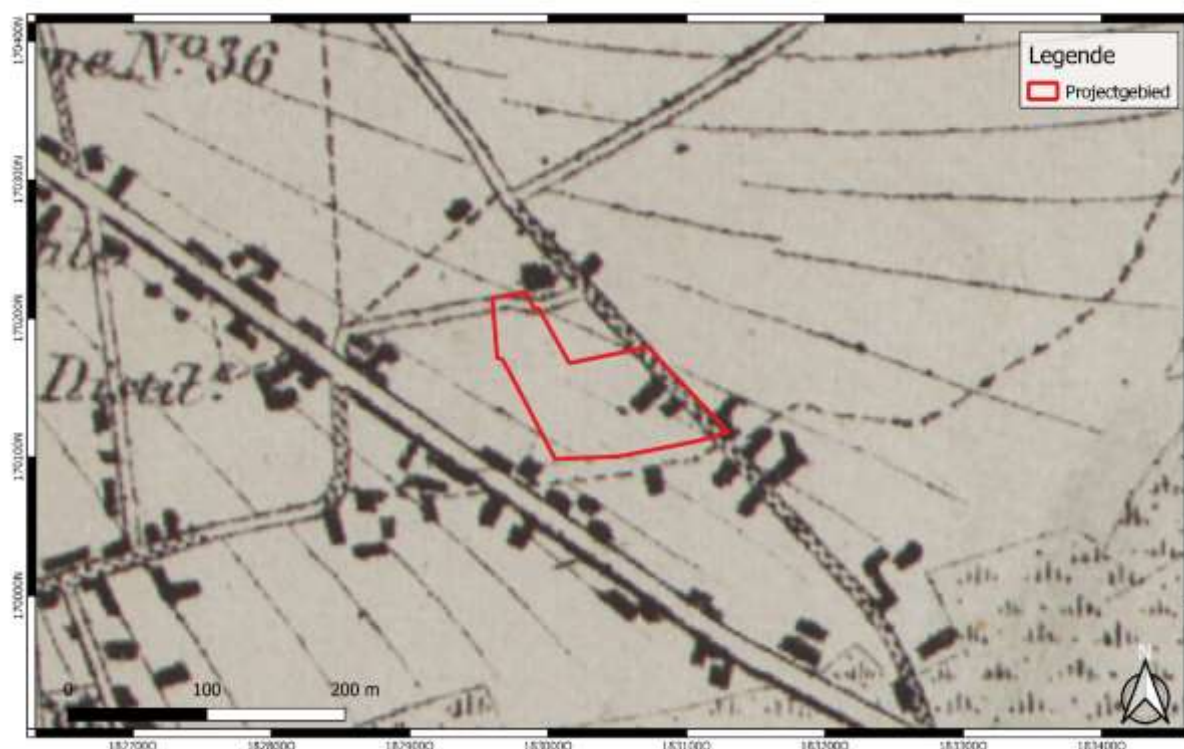

Fig. 1.26: Vandermaelenkaart (1846-1854) met situering van het projectgebied (@ AGIV).

Uit de topografische kaarten uit 1873 t.e.m. 1939 kunnen we afleiden dat er geen veranderingen in het projectgebied geweest zijn (fig. 1.27-1.29). Sinds de topografische kaart uit 1904 treffen we een sterke talud aan lang de Nieuwstraat en het noordelijke wegje; sinds de kaart uit 1939 zijn de secundaire wegen ten noorden en ten zuiden van ons projectgebied verwijderd.

Op de luchtfoto's uit 1947-1954 zien we één gebouw, het voormalige woonhuis op Nieuwstraat 27, terwijl de rest van het projectgebied als velden / boomgarden in gebruik is. Het is niet uit te sluiten dat een deel van deze woning een oorspronkelijke kern uit de 19de -eeuwse gebouwen bevatte (fig. 1.30).

De ontwikkeling langs de Nieuwstraat verandert snel in het derde kwart van de 20ste eeuw, door het bouwen van de woningen op nummer 25 en op nummer 27 (fig. 1.31, topografische kaart uit 1969) en door de woning op nummer 19, aanwezig sinds de luchtfoto uit 1971 (fig. 1.32) . Het laatste bebouwde pand – de woning op nummer 23 – is aanwezig sinds de luchtfoto uit 1979-1990 (fig. 1.33). De laatste topografische kaart uit 1989 toont alle bijgebouwen (fig. 1.34). Alle woningen op de luchtfoto's blijven onveranderd in de loop van de jaren en zijn altijd omringd door verhardingen (fig. 1.35 – 1.39).

Fig. 1.27: Topografische kaart (1873) met situering van het vergunningsgebied (© Cartesius).

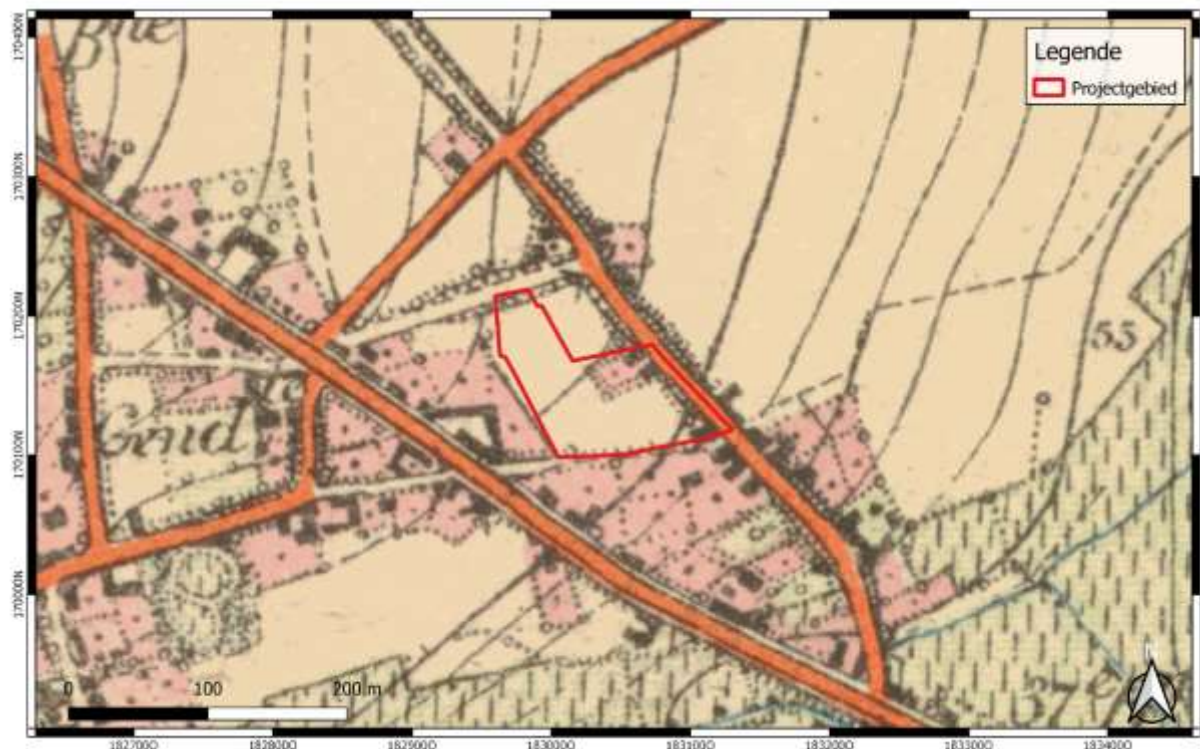

Fig. 1.28: Topografische kaart (1904) met situering van het vergunningsgebied (© Cartesius).

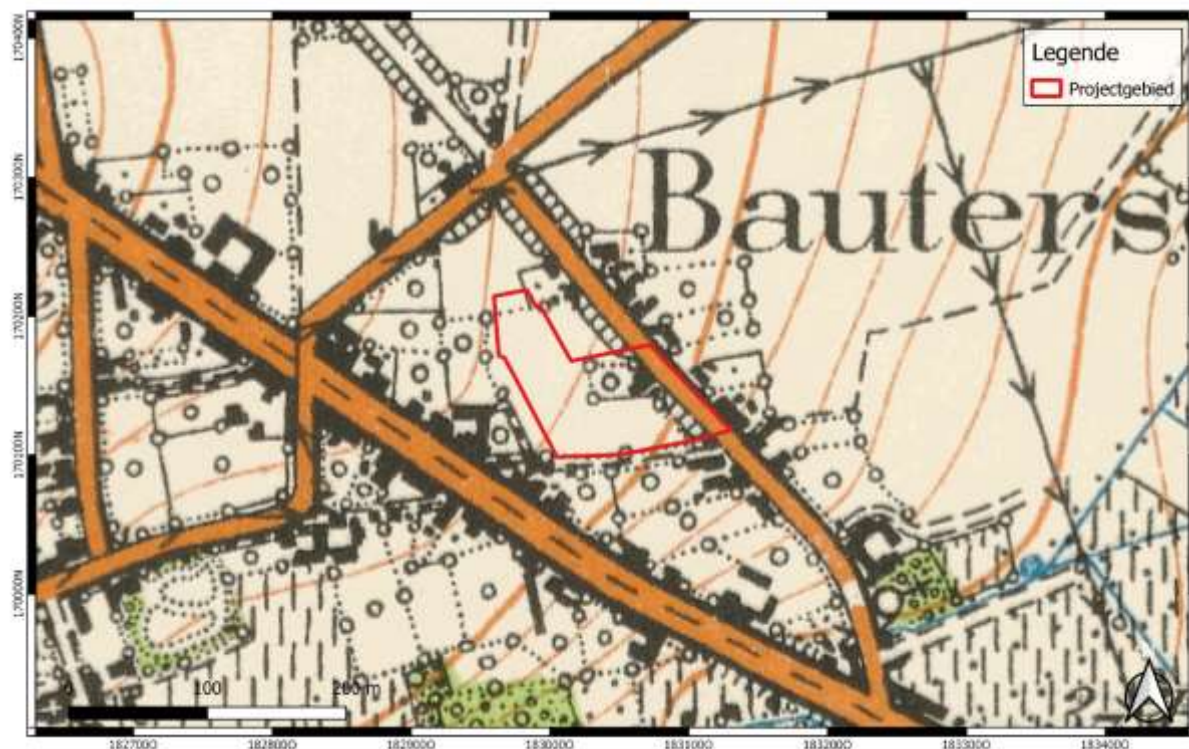

Fig. 1.29: Topografische kaart (1939) met situering van het vergunningsgebied (© Cartesius).

Fig. 1.30: Luchtfoto (1947-1954) met situering van het vergunningsgebied (© NGI).

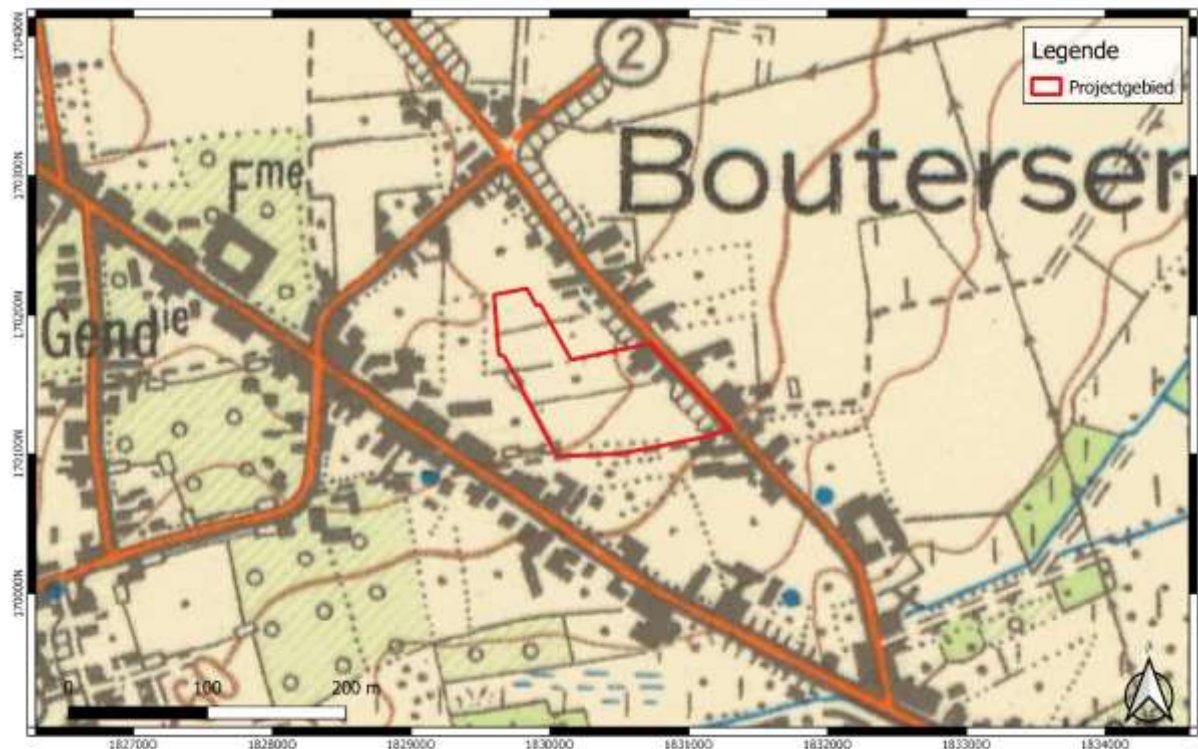

Fig. 1.31: Topografische kaart (1969) met situering van het vergunningsgebied (© Cartesius).

Fig. 1.32: Luchtfoto (1971) met situering van het vergunningsgebied (© AGIV).

Fig. 1.33: Luchtfoto (1979-1990) met situering van het vergunningsgebied (© AGIV).

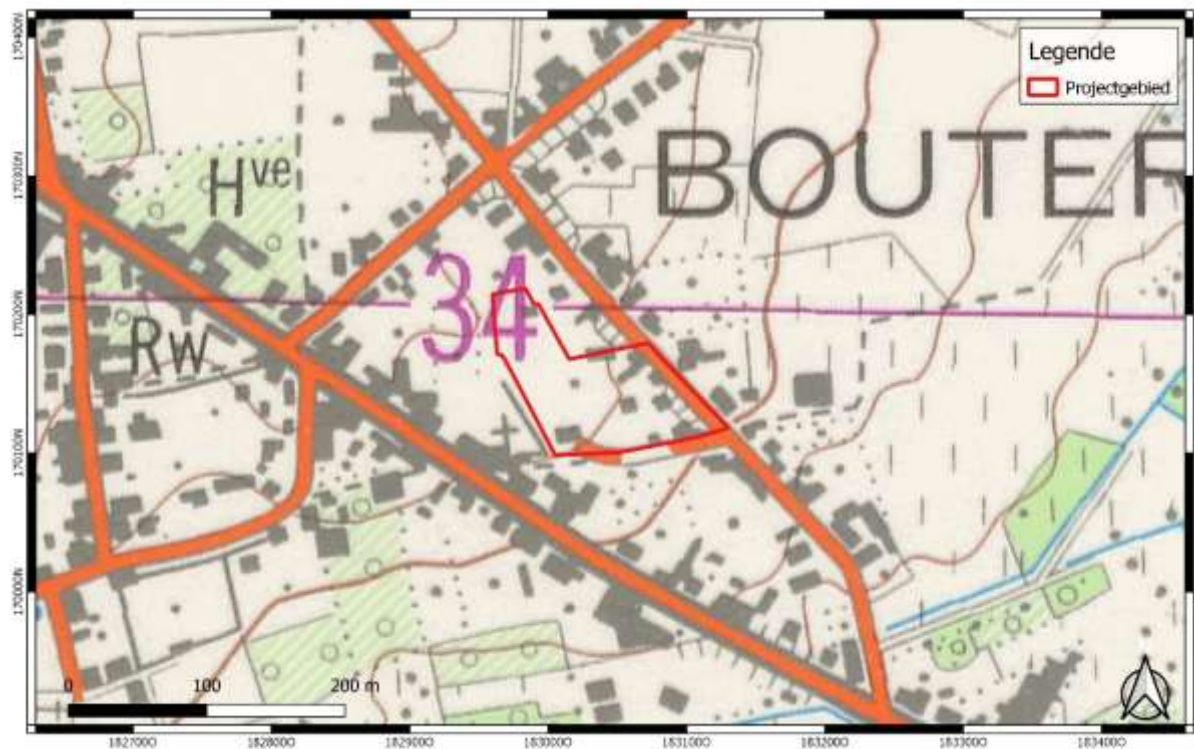

Fig. 1.34: Topografische kaart (1989) met situering van het vergunningsgebied (© Cartesius).

Fig. 1.35: Luchtfoto (2000-2003) met situering van het vergunningsgebied (© AGIV).

Fig. 1.36: Luchtfoto (2008-2011) met situering van het vergunningsgebied (© AGIV).

Fig. 1.37: Luchtfoto (2015) met situering van het vergunningsgebied (© AGIV).

Fig. 1.38: Luchtfoto (2018) met situering van het vergunningsgebied (© AGIV).

Fig. 1.39: Luchtfoto (2019) met situering van het vergunningsgebied (© AGIV).

2.3 Archeologisch kader van het projectgebied

Tot op heden zijn in het projectgebied geen archeologische onderzoeken uitgevoerd, maar zijn er vindplaatsen en CAI-locaties in de omgeving van het plangebied gekend (fig. 1.40 en 1.41).

2.3.1 CAI-gegevens en archeologische vooronderzoeken

Op een afstand tussen 100 m en 1200 m zijn er enkele afgebakende zones:

- **CAI 980391**, ca. 170 m ten ZW, enkele fragmenten postmiddeleeuws steengoed gerecupereerd in een kuil uit vermoedelijk 18de of 19de eeuw en onverharde weg uit de 20ste eeuw ¹⁴;
- **CAI 152395**, 200 m ten NNO, Vondstenconcentratie dakpannen uit de Romeinse Tijd ¹⁵;
- **CAI 163509**, 200 m ten W, aardewerk van de Romeinse tijd en aardewerk van de Middeleeuwen. Nu is deze zone als GGA, “gebied waar geen archeologie te verwachten valt”, gekarteerd ¹⁶;
- **CAI 980736**, ca. 120 m ten W, 15 antropogene sporen uit de nieuwste tijd, in relatie tot de bouw en/of activiteiten van de inmiddels gesloopte hoeve die uit de 19de eeuw dateert. ¹⁷

¹⁴ <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/980391>

¹⁵ <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/152395>

¹⁶ <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/163509>

¹⁷ <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/980736>

- **CAI 151572**, 400 m ten WZW in de plaats van de Parochiekerk Sint-Hilarius een (11de eeuw) Romaans middeleeuwse voorganger en een vlakgraf van de volle middeleeuwen¹⁸;
- **CAI 413**, 550 m ten Z, indicator van een hoeve van de late middeleeuwen¹⁹;
- **CAI 20015**, 450 m ten ZO, graanmolen van de 17de eeuw²⁰;
- **CAI 158794**, 500 m ten ZO, molen van de late middeleeuwen, eerste vermelding ca. 1350²¹;
- **CAI 150399**, 675 m ten O, in de site van Butsel²², beschermd als archeologisch monument, in relatie met **CAI 6431** en **CAI 1483**, losse vondst, metaal (koperen knopje – loden gesp 2 loden musketkogels ijzeren ring munten) uit de nieuwe tijd;
- **cai 6431**, 800 m ten o, motte en kasteel van Boutersem²³. Er werd een brede gracht uitgegraven. Met dit materiaal werd een kernheuvel opgeworpen. Hiervoor werd een hout/aarde-constructie, verstevigd met houten takken en veenplaggen rondom de heuvel aangelegd.
- **CAI 1483**, 600 m ten O, ter hoogte van de Velpe op de grens van de Holocene alluviale vlakte, meer vondsten²⁴:
 - zes onbepaalde lithische fragmenten uit de steentijd
 - fragment in kwartsiet van Tienen uit mesolithicum
 - fragment van een stenen gepolijste afslag uit het middel-neolithicum
 - vondstconcentratie van bouwmetaal, mogelijk villa complex?, uit de Romeinse tijd
 - 30 objecten uit de Romeinse tijd
 - 3 scherven van aardewerk die dateren uit de 12de eeuw
 - vondstconcentratie van metaal (loden musketkogels, fragment van gesp, lakenlood muntgewicht – koperen boekbeslag (?). koperen munt met opschrift) uit de nieuwe tijd;
- **CAI 150400**, 690 m ten O, beschermd als archeologisch monument, met meer vondsten:
 - laag met scherven, tegel- en dakpanfragmenten uit de late middeleeuwen
 - kuil gevuld met nederzettingmateriaal bestaande uit dakpan, tegel, natuursteenfragmenten uit de nieuwe tijd (16de eeuw)²⁵
- **CAI 150401**, 700 m ten O, 7,2 m brede structuur: in de vulling dakpanfragmenten en een scherv in Maaslands aardewerk. Dit spoor kan een opgevulde gracht en/of weg zijn. 2de structuur ook grachtvulling met een fragment Maaslands aardewerk met radstempelsversiering ²⁶

¹⁸ <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/151572>

¹⁹ <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/413>

²⁰ <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/20015>

²¹ <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/158794>

²² <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/150399>

²³ <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/6431>

²⁴ <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/1483>

²⁵ <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/150400>

²⁶ <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/150401>

- **CAI 150390**, 1000 m ten OZO, ter hoogte van de Velpe op de grens van de Holocene alluviale vlakke, meer vondsten vanaf het mesolithicum tot de late middeleeuwen²⁷:
- 15 stenen artefacten (spits in silex met afgebroken punt, maar met duidelijke schuine afknotting, een geretoucheerde kling in wommersomkwartsiet, een atypische, afgeknotte Montbani-kling, een kling in wommersomkwartsiet in Montbani-stijl) uit het mesolithicum
- 4 artefacten (waaronder een fragment van een mijnbouwkling) uit het neolithicum
- ander lithisch materiaal uit de steentijd
- aardewerk en metaal (4 voorwerpen in een koperlegering: een fragment van een riemtong of meubelbeslag met opengewerkte versiering, fragment van een fibula of phalera, oortje van een onbekend voorwerp, fragment van een armband) uit de Romeinse tijd
- 4 scherven waaronder een randfragment in Mayenwaar en een wandfragment van een biconische urn met radstempelversiering. Eventueel bewoning? Waarschijnlijk strekt de site zich uit naar het noordwesten. Mogelijk ligt daar de ontstaanskern van Butsel (een "zele"naam die teruggaat tot de 7de eeuw) uit de Merovingische periode
- Aardewerk (3 scherven waaronder een Pingsdorf en 2 in Mayenwaar) uit de volle middeleeuwen
- Aardewerk (14 scherven waaronder 3 Brunsum protosteengoed en 11 in Maasland aardewerk) uit de Late Middeleeuwen;

In de omgeving van het projectgebied zijn er sommige prospecties met ingreep in de bodem uitgevoerd.

T.h.v. de Dorpstraat zijn er twee vooronderzoeken met ingreep in de bodem geweest.

In 2013 werd door Studiebureau Archeologie bvba een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd (**CAI 163509**). Er werd een wandfragment van een gladwandig Romeins kommetje of schaalte aangetroffen in een ondieper spoor, vermoedelijk te dateren in de 2de eeuw n.C. In het colluvium werd een fragment van een ceramieken mal voor de productie van bronzen voorwerpen aangetroffen. Het voorwerp is handgemaakt, vertoont zware verbrandingssporen en enkele opvallende groeven en een putje waarin mogelijk een corresponderende uitstulping in paste van de andere helft van de mal. Gelet op de hardheid van het baksel en de aanwezigheid van rode chamotte is een datering in de middeleeuwen aangewezen²⁸.

In 2018-2020 werden een bureauonderzoek, een landschappelijk bodemonderzoek en een proefsleuvenonderzoek door Bouwen & Milieu nv en door Studiebureau Archeologie bvba uitgevoerd (**CAI 980391**). Een groot deel van het projectgebied was reeds verstoord door het bouwen en het afbreken van 19de-eeuwse gebouwen. In het centrale deel van het terrein, waar geen menselijke ingreep in de recente tijd was geweest, werden een kuil met post middeleeuws aardewerk en een onverhard wegje uit 20ste eeuw aangetroffen²⁹.

Lans de Leuvensesteenweg, t.h.v. nummer 347, werd door Annika Devroe een bureauonderzoek en een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd (**CAI 980736**). Er werden sporen van de 19de-eeuwse bouwphase aangetroffen³⁰.

De CAI-locaties **150390**, **150400**, **150401**, **1483**, **6431** en **150399**, aan de site Butsel gerelateerd, werden geïdentificeerd dankzij een archeologische veldkartering en een booronderzoek in 2009 uitgevoerd door Walter Sevenants. Het onderzoek werd in opdracht van het Agentschap R-O Vlaanderen uitgevoerd in functie van een eventuele wettelijke bescherming van de site Butsel te Boutersem³¹.

²⁷ <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/1504390>

²⁸ Yperman, W., Fockede, L. & Smeets, M., 2013

²⁹ Decramer W., De Loof A. & Van Liefferinge N 2020 (ID 15016)

³⁰ Devroe 2020 (ID 14757)

³¹ Sevenants, 2009

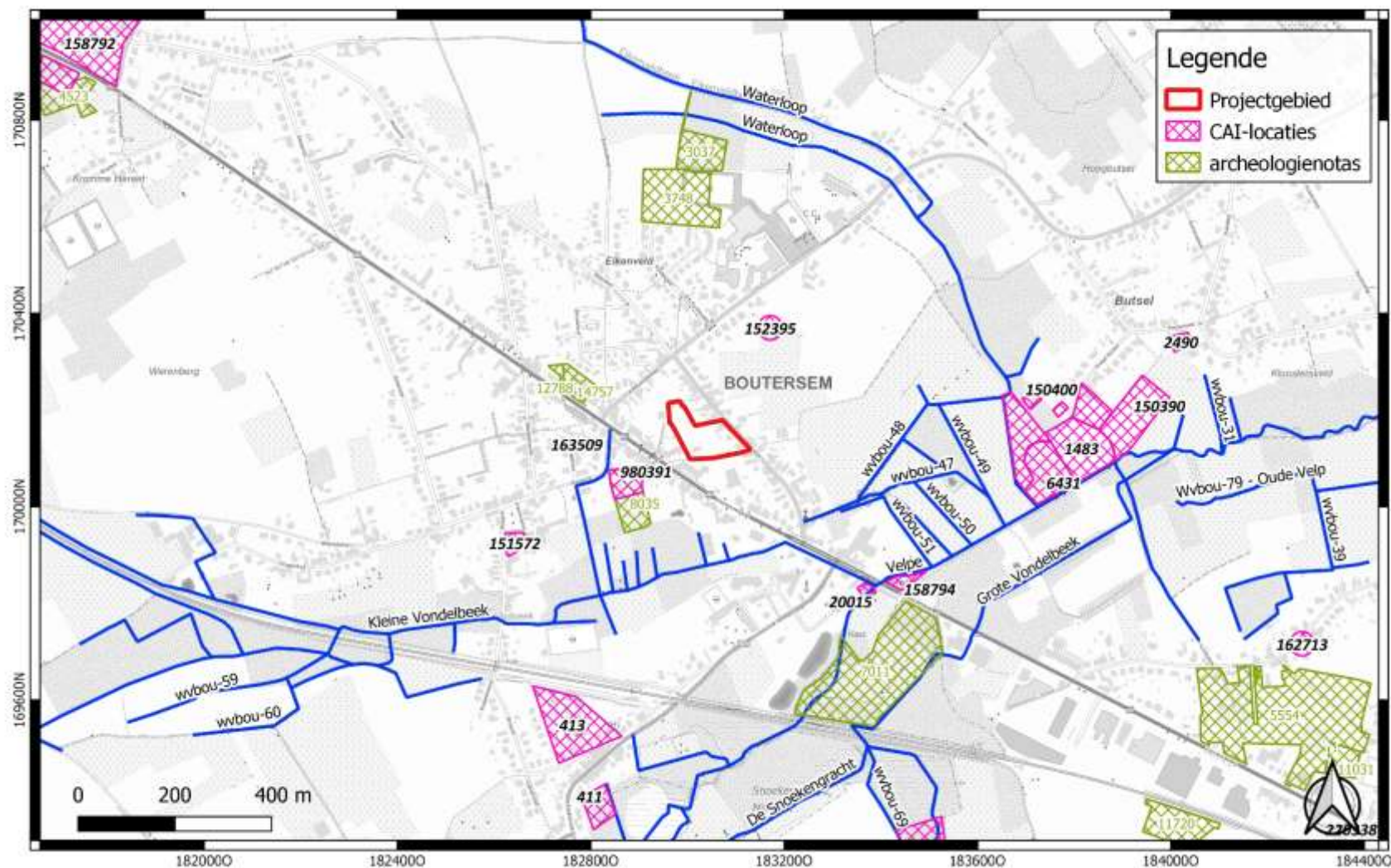
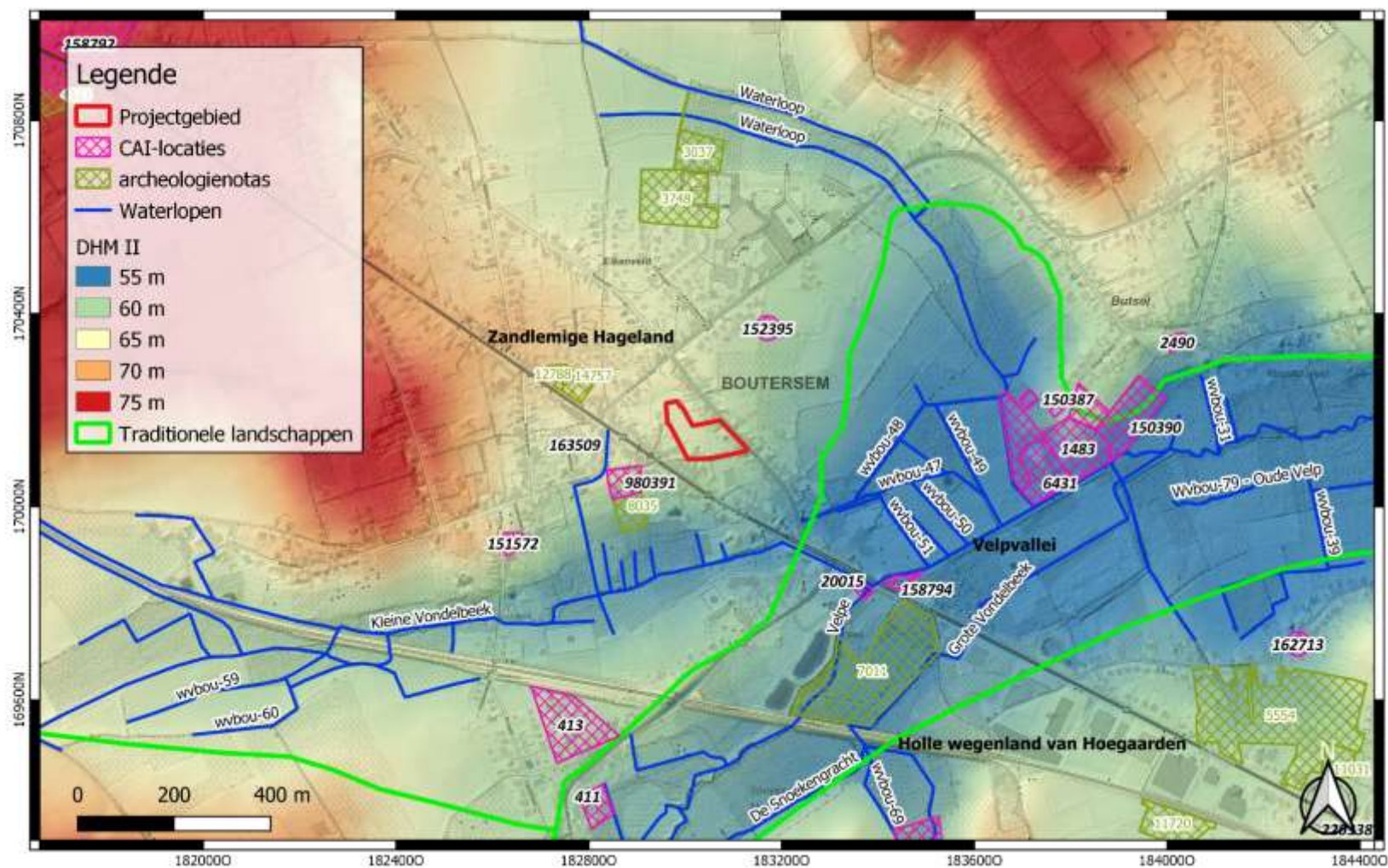

Fig. 1.40: Topografische kaart (2017) met CAI-gegevens en (archeologie)nota's in de omgeving
(© DOV en agentschap Onroerend Erfgoed).

**Fig. 1.41: Situering van archeologische waarden binnen het aardkundig kader:
DHM II met CAI-gegevens en (archeologie)nota's in de omgeving en aanduiding van de traditionele landschappen
(© AGIV en agentschap Onroerend Erfgoed).**

2.4 Datering en interpretatie van het onderzochte gebied

Op basis van de verzamelde aardkundige en historische gegevens kan geconcludeerd worden dat het terrein relevante archeologische waarden kan bevatten. De huidige bewaringsomstandigheden zijn onvoldoende gekend, waardoor een aanwezigheid van archeologische waarden niet kan uitgesloten worden.

Het bureauonderzoek heeft aangetoond dat archeologische indicatoren in de omgeving van het onderzoeksgebied aanwezig zijn en kunnen wijzen op een eventuele aanwezigheid van archeologische waarden binnen het projectgebied. Het onderzoek heeft genoeg informatie opgeleverd om het potentieel op kennisvermeerdering in het plangebied te kunnen vaststellen. De conservatie van het bodemarchief is evenwel niet gekend.

De topografische ligging van het onderzoeksterrein, gelegen tussen twee wegen – de Nieuwstraat en de Leuvensesteenweg – reeds gekarteerd op de 18de -eeuwse cartografie maar vermoedelijk nog ouder en op een heuveltje, is zeer gunstig te noemen.

Het projectgebied ligt op een hellend terrein, op een heuveltje dat een sterke helling richting de waterloop heeft, en het is gekarteerd in een zone die tijdens het opstellen van de bodemkaart niet onderzocht kon worden (OB-bodemserie).

In de Velpevallei zijn er enkele CAI-meldingen gekend waar heel wat lithisch materiaal uit het mesolithicum werd ingezameld. Uit een analyse van de quartairgeologische kaart, de bodemkaart, het digitaal hoogtemodel en de traditionele landschappenkaart blijkt dat de twee CAI-locaties met steentijdartefacten (CAI **1483** en **150930**) ter hoogte van een oude meander van de Velpe en een oude droge vallei te situeren zijn. Hieruit kan geconcludeerd worden dat er een zeer hoog potentieel is op goed bewaarde steentijd artefactensites in een alluviale depositiecontext. Op basis van de CAI-gegevens en de aardkundige eigenschappen van de CAI-locaties wordt een hoog potentieel voor *high density* artefactensites opgesteld voor de Velpevallei. De landschappelijke positie van het projectgebied voldoet nagenoeg aan geen enkel van deze eigenschappen. Voor het projectgebied moeten we immers rekening houden met een ligging die redelijk ver – ca. 350 m ten noorden – is van de beekvallei, ver buiten de valleicontext, en met een sterke erosie die samen met de actievere hellingserosie en de mogelijk menselijke bodemingrepen. Het hoogste steentijdpotentieel wordt gezocht binnen de afgebakende alluviale vlakte van de Velpe, waar de CAI-meldingen aangeven dat mogelijk *in situ* bewaarde afgedekte artefactensites aanwezig zijn. Gezien de situering van het projectgebied ver buiten deze interessante alluviale context, wordt het potentieel op *in situ* bewaarde steentijd artefactensites gereduceerd tot zeer laag.

Voor de verwachting van (pre)historische grondsporensites wordt daarentegen wel een zeer hoog potentieel opgesteld.

De losse vondst uit de Romeinse Tijd vlakbij ten westen en de concentratie van bouw materiaal ten noordoosten kunnen eveneens een verwachting voor deze periode creëren. Andere sporen liggen nog verder ten oosten, in de site van Butsel.

Het is vanaf de late middeleeuwen dat de kans op vondsten matig lager wordt. Het intensieve landbouwgebruik geeft een lagere waarschijnlijkheid van vondsten voor deze periodes, maar er blijft altijd

de kans op sporen niet in situ (er zijn rond het projectgebied verschillende CAI-locaties, vanaf de middeleeuwen, tussen 400 m en 800 m ver).

Er is kennis van (matige) verstoringen die het terrein geroerd hebben, door het bouwen van de 20ste - eeuwse panden, maar ook in de zone waarin geen (grote) verstoring gedocumenteerd is, is het terrein – op basis van de bodemkaart – als algemeen OB terrein gekarteerd.

Gelet op het feit dat in de nabijheid van de site meerdere CAI locaties aanwezig zijn en dat er zich in het centraal en westelijke deel van het projectgebied een mogelijk onverstoorde zone bevindt, kan een archeologische verwachting voor het projectgebied opgesteld worden voor archeologische waarden van de Romeinse tijd t.e.m. de nieuwste tijd.

Vermits hier geen duidelijke uitspraken over gedaan kunnen worden, is vooronderzoek met ingreep in de bodem nodig. Dit om enerzijds na te gaan wat de conservatieomstandigheden zijn en anderzijds of een eventueel aanwezig bewaard bodemarchief relevante archeologische waarden bevat die kunnen leiden tot kennis- en datawinst.

Het projectgebied is thans nog steeds bebouwd waardoor archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem niet adequaat kan worden uitgevoerd. Dit vormt een praktische onmogelijkheid waardoor er een programma van maatregelen voor een uitgesteld traject dient te worden opgemaakt. Het archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem dient plaats te vinden na de sloopwerken.

2.5 Synthese

Het projectgebied is te situeren in Boutersem, tussen archeologische indicatoren die in de omgeving van het onderzoeksgebied aanwezig zijn en die kunnen wijzen op een eventuele aanwezigheid van archeologische waarden binnen het projectgebied.

Het onderzoeksterrein is thans nog steeds gedeeltelijk bebouwd waardoor archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem niet adequaat kan worden uitgevoerd. Dit vormt een praktische onmogelijkheid waardoor er een programma van maatregelen voor een uitgesteld traject dient te worden opgemaakt. Het archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem dient plaats te vinden na de sloopwerken.

- **Kan de hoogstwaarschijnlijke afwezigheid van een archeologische site afdoende gestaafd worden?**
De afwezigheid van relevante archeologische waarden en sites is niet afdoende gestaafd.
- **Zijn er archeologische of historische gegevens bekend over de site?**
Tot op heden werd er binnen de contouren van het projectgebied nog geen archeologisch onderzoek uitgevoerd. Er werden wel vooronderzoeken in de omgeving uitgevoerd die als indicatoren van de mogelijke aanwezigheid van sporen/ artefacten of sites kunnen beschouwd worden. Bovendien zijn er in de nabijheid van het projectgebied verschillende waarnemingen gebeurd van artefacten die te dateren zijn tussen de Romeinse tijd en de nieuwste tijd.
- **Zijn er indicaties voor bodemverstoringen die het bodemarchief kunnen vernietigd of omwoeld hebben?**
Er zijn thans twee kelders aanwezig die reiken tot een diepte van ca 1,8 m-mv . Bovendien is het terrein gedeeltelijk bebouwd met andere panden en woningen. De diepte van de funderingen is

onbekend. De impact hiervan op het bodemarchief kan echter onvoldoende bepaald worden, waardoor een aan-/afwezigheid van archeologische waarden niet kan uitgesloten worden.

- **Zijn er landschappelijke factoren die invloed kunnen (gehad) hebben op de gaafheid van het bodemarchief, c.q. archeologische sporen?**

n.v.t.

- **Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?**

De geplande werken bestaan uit de sloop van de huidige woonhuizen en de verkaveling van het projectgebied. De verkaveling omvat de realisatie van 44 wooneenheden met bijhorende wegenis, buffer-en infiltratiebekken, omgevingsaanleg, beplanting etc. In totaal zullen er twee grote ondergrondse kelders tot een diepte van ca. 3,7 m-mv gebouwd worden. Gezien de aard en omvang van deze geplande ontwikkelingen, wordt rekening gehouden met een totale verstoring van het aanwezig bodemarchief binnen de contouren van het projectgebied. De werken vormen zodoende een grote bedreiging voor eventuele aanwezige archeologische waarden.

- **Zijn er archeologisch relevante sites aanwezig?**

De kans op de aanwezigheid van relevante archeologische waarden uit meerdere perioden is hoog, maar kan niet met zekerheid bepaald worden.

- **Wat is het wetenschappelijk potentieel van de aanwezige sites?**

Het wetenschappelijk potentieel van eventueel aanwezige sites is matig hoog.

- **Kunnen er maatregelen worden voorgesteld voor een eventueel behoud *in situ* van een aanwezige archeologische site te verwezenlijken? Hoe kunnen deze maatregelen afgedwongen en gecontroleerd worden?**

Verder archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem – in de vorm van een proefsleuvenonderzoek – is noodzakelijk om na te gaan of er al dan niet archeologische waarden aanwezig zijn en wat de bewaringsomstandigheden van het bodemarchief is.

Op basis van de resultaten van dit bureauonderzoek lijkt vervolgonderzoek m.b.t. dit projectgebied nuttig en noodzakelijk, om het terrein verder te waarderen/evalueren en een mogelijk vervolgtraject op te starten.

3 Bibliografie

Literatuur

DECRAMER W., DE LOOF A. & VAN LIEFFERINGE N. 2020, Vooronderzoek Boutersem Dorpsstraat 3, <https://id.erfgoed.net/archeologie/notas/15016>

DEVROE A., BERVOETS G. & S. DONDEYNE 2020: Verslag van resultaten, Nota –Boutersem, Leuvensesteenweg 347 – 349. <https://id.erfgoed.net/archeologie/notas/14757>

YPERMAN, W., FOCKEDEV, L. & SMEETS, M., 2013. Het archeologisch vooronderzoek aan de Dorpsstraat te Boutersem, Studiebureau Archeologie, Arceo Rapport 137, <https://oar.onroerenderfgoed.be/item/3858>

SEVENANTS W, 2009. Een archeologische evaluatie en waardering van de site Butsel te Boutersem (Boutersem, provincie Vlaams-Brabant, <https://www.vlaanderen.be/publicaties/een-archeologische-evaluatie-en-waardering-van-de-site-butsel-te-boutersem-boutersem-provincie-vlaams-brabant>

Websites geraadpleegd in december 2020

www.geopunt.be

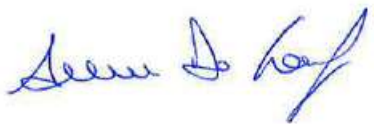
www.cartesius.be

www.dov.vlaanderen.be

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/>

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/thesaurus>

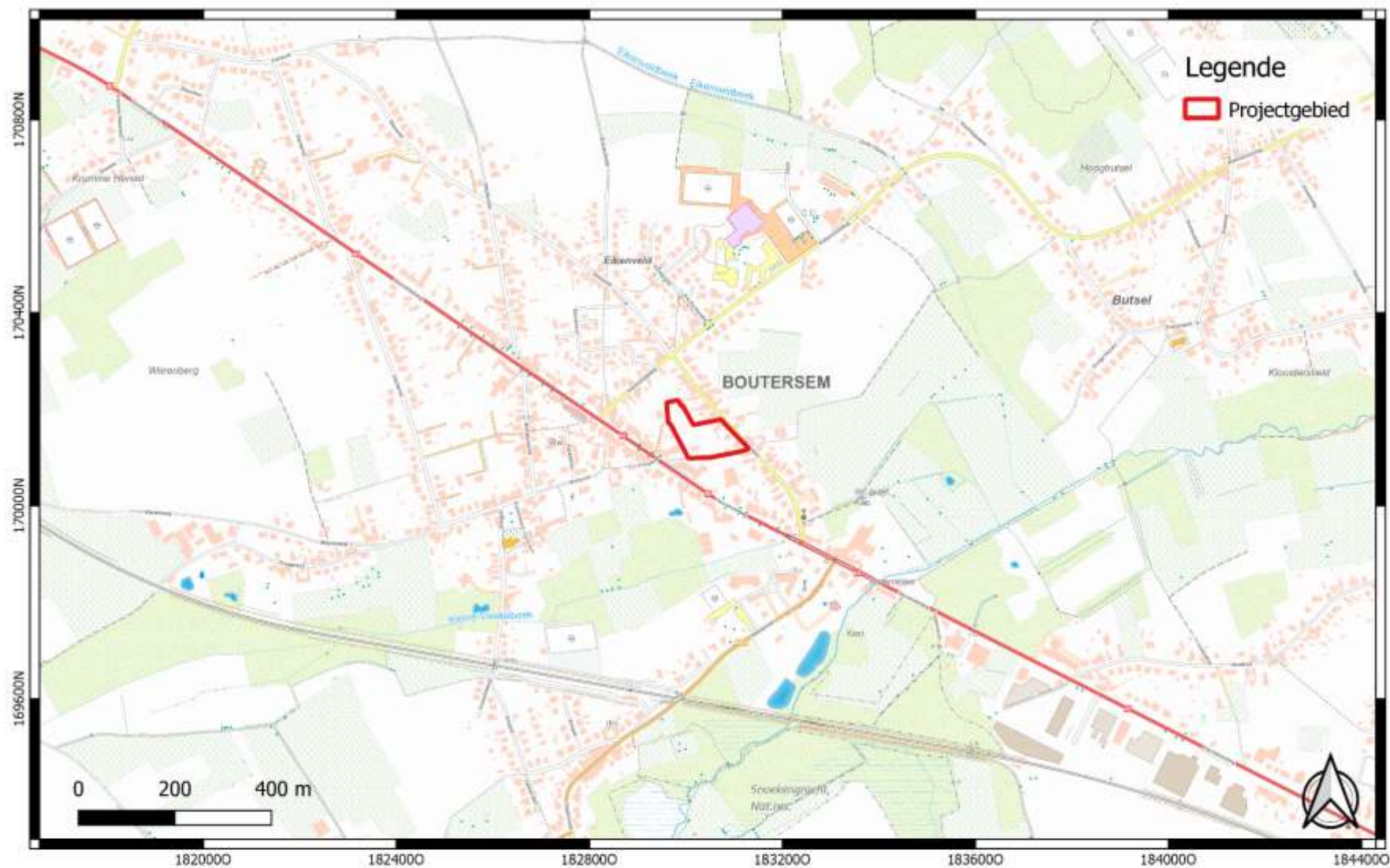
4 Ondertekening

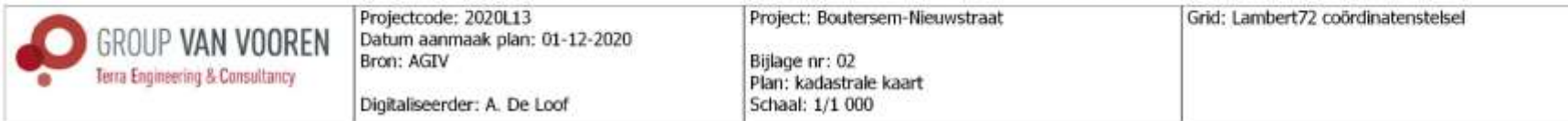
Hoedanigheid	Naam	Handtekening
Gedelegeerd bestuurder	Kristof Van Vooren	
Kwaliteitsverantwoordelijke	Sofie De Bel	
Business Unit Manager	Maarten Dingenen	
Auteurs	Anne De Loof / Ward Decramer	
Nagelezen en goedgekeurd door	Ward Decramer	
Erkende archeoloog	Anne De Loof	

Bijlagen

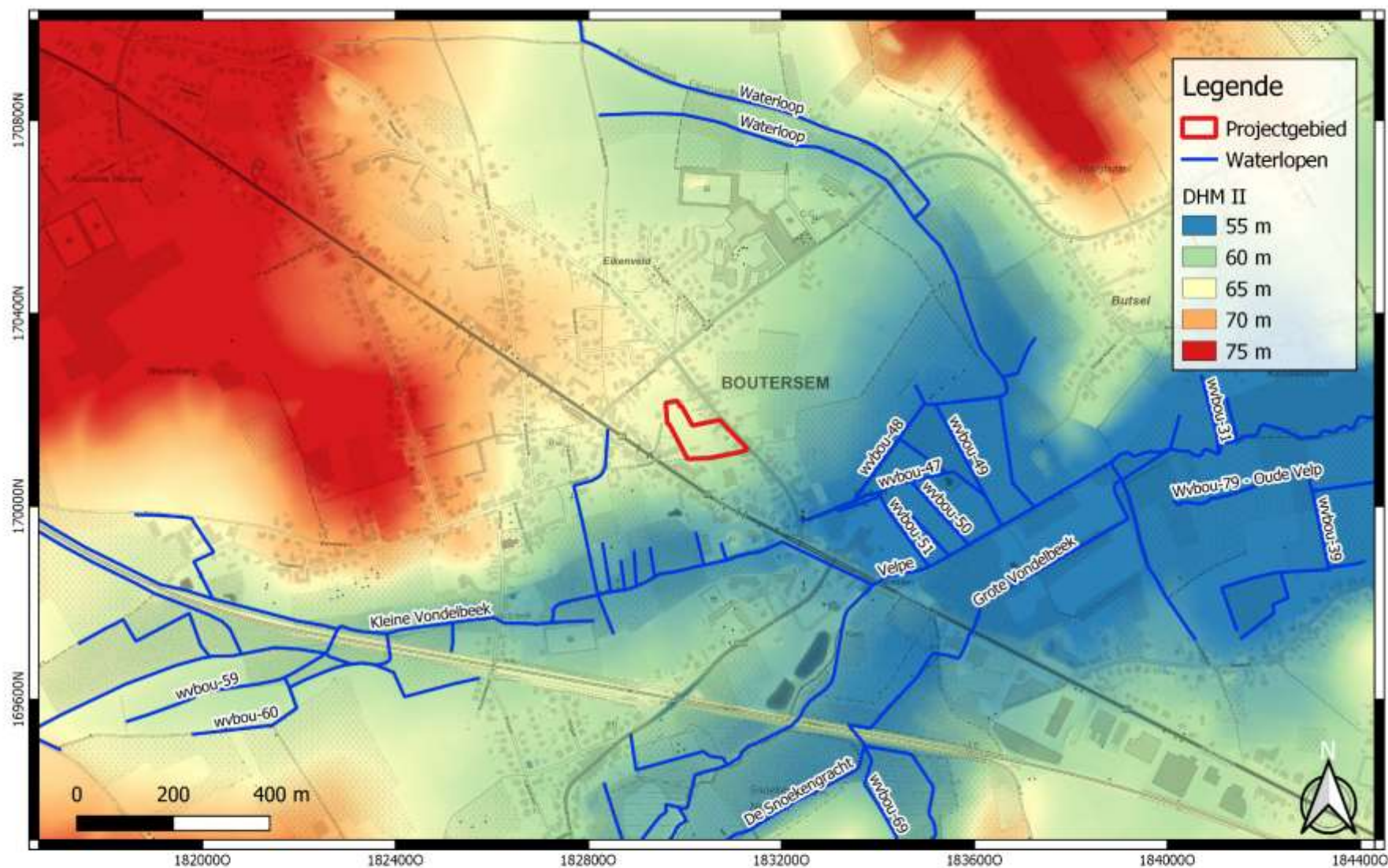
- Bijlage 1 : Plannenlijst bureauonderzoek
Bijlage 2 : Originele bouwplannen

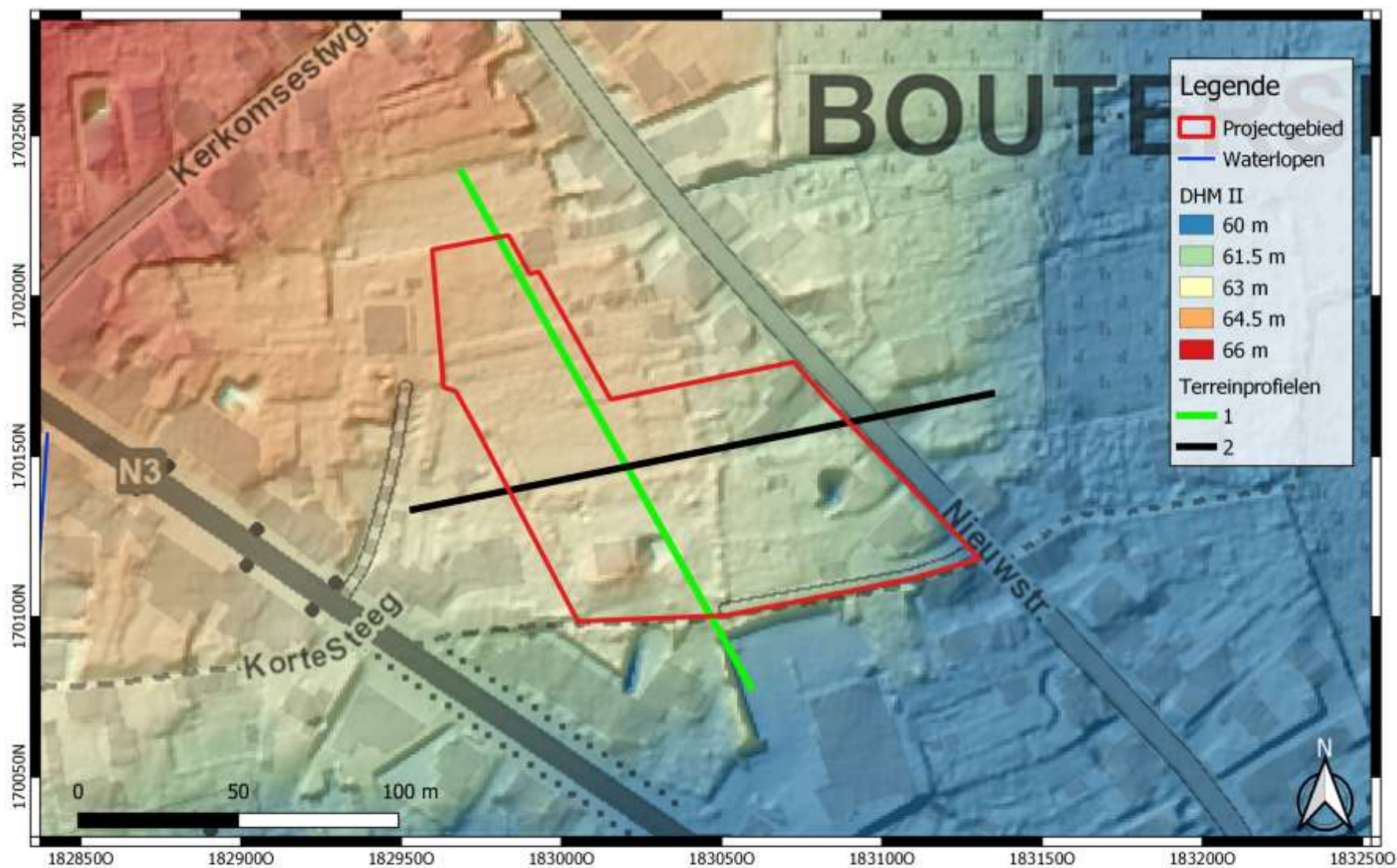
Bijlage 1 : Plannenlijst bureauonderzoek

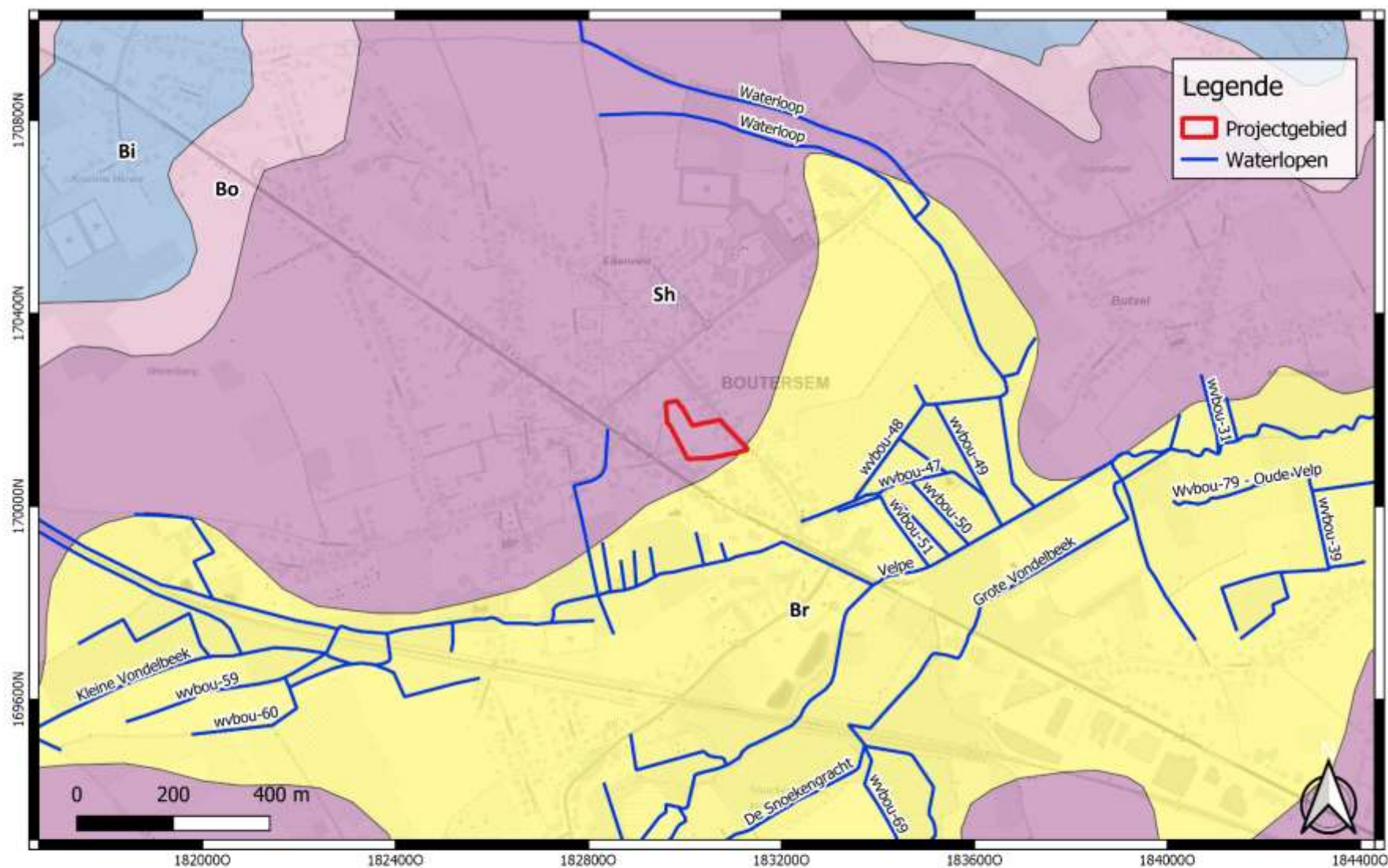

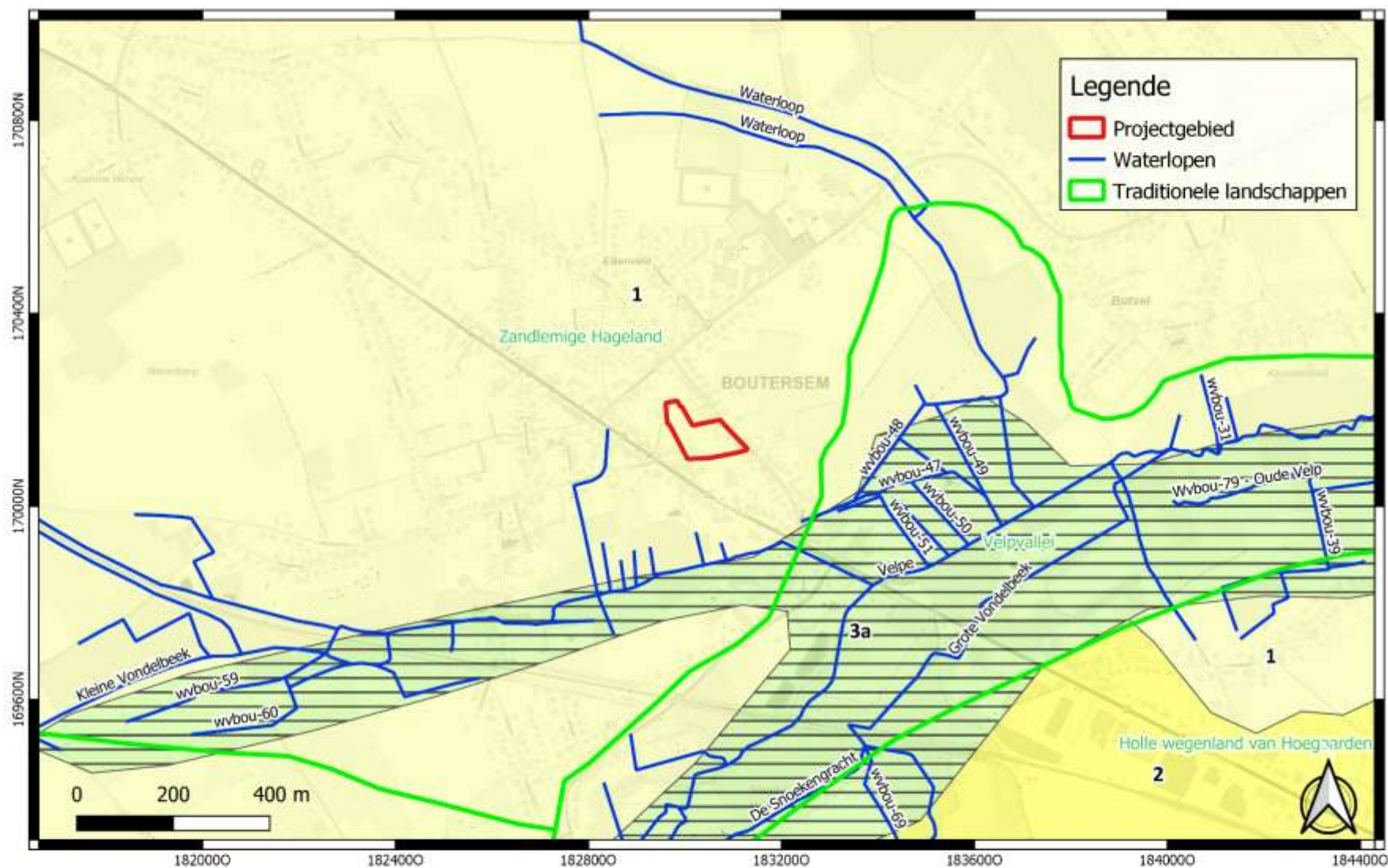

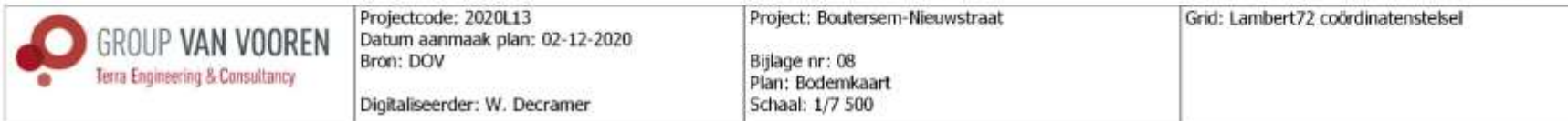

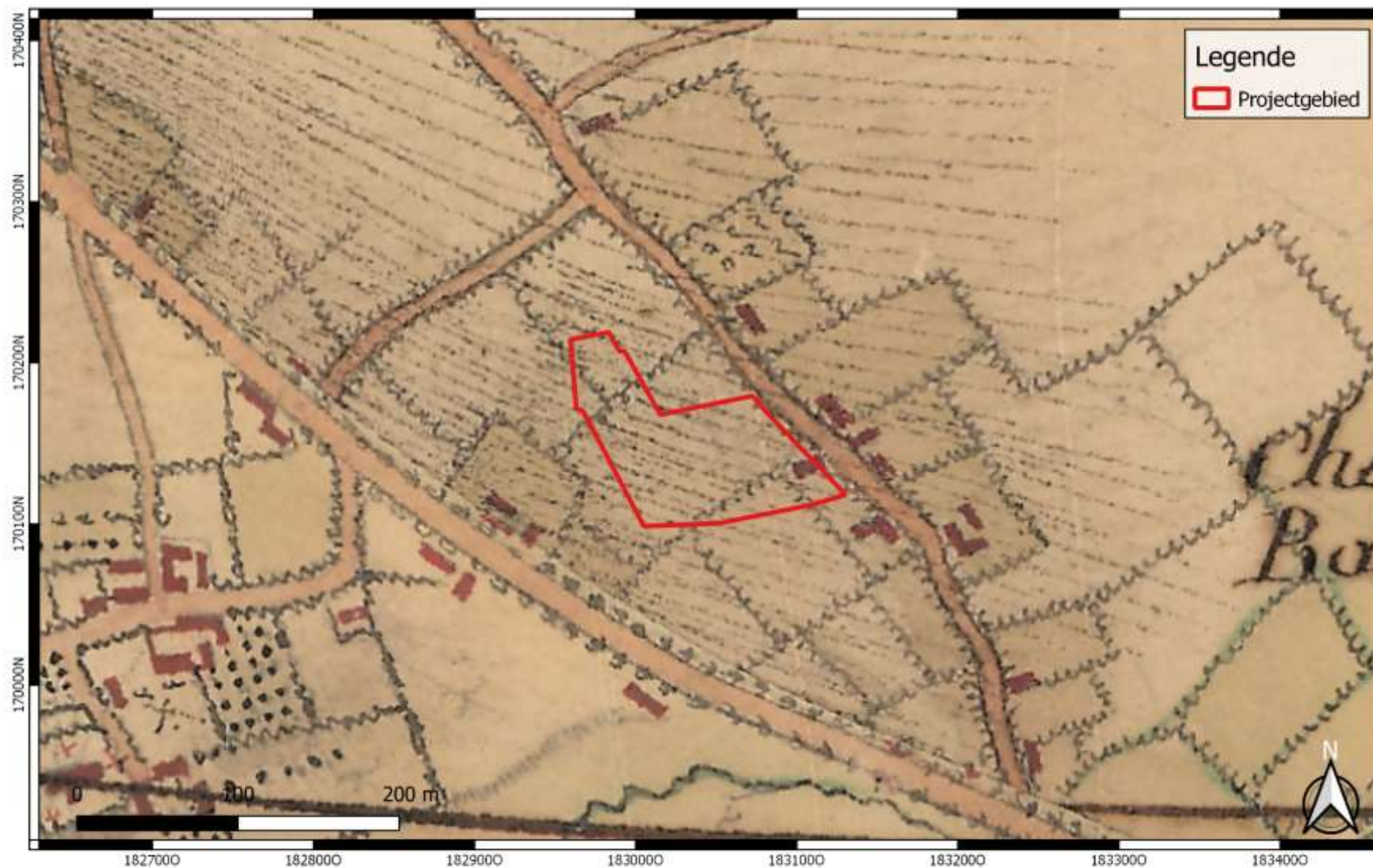

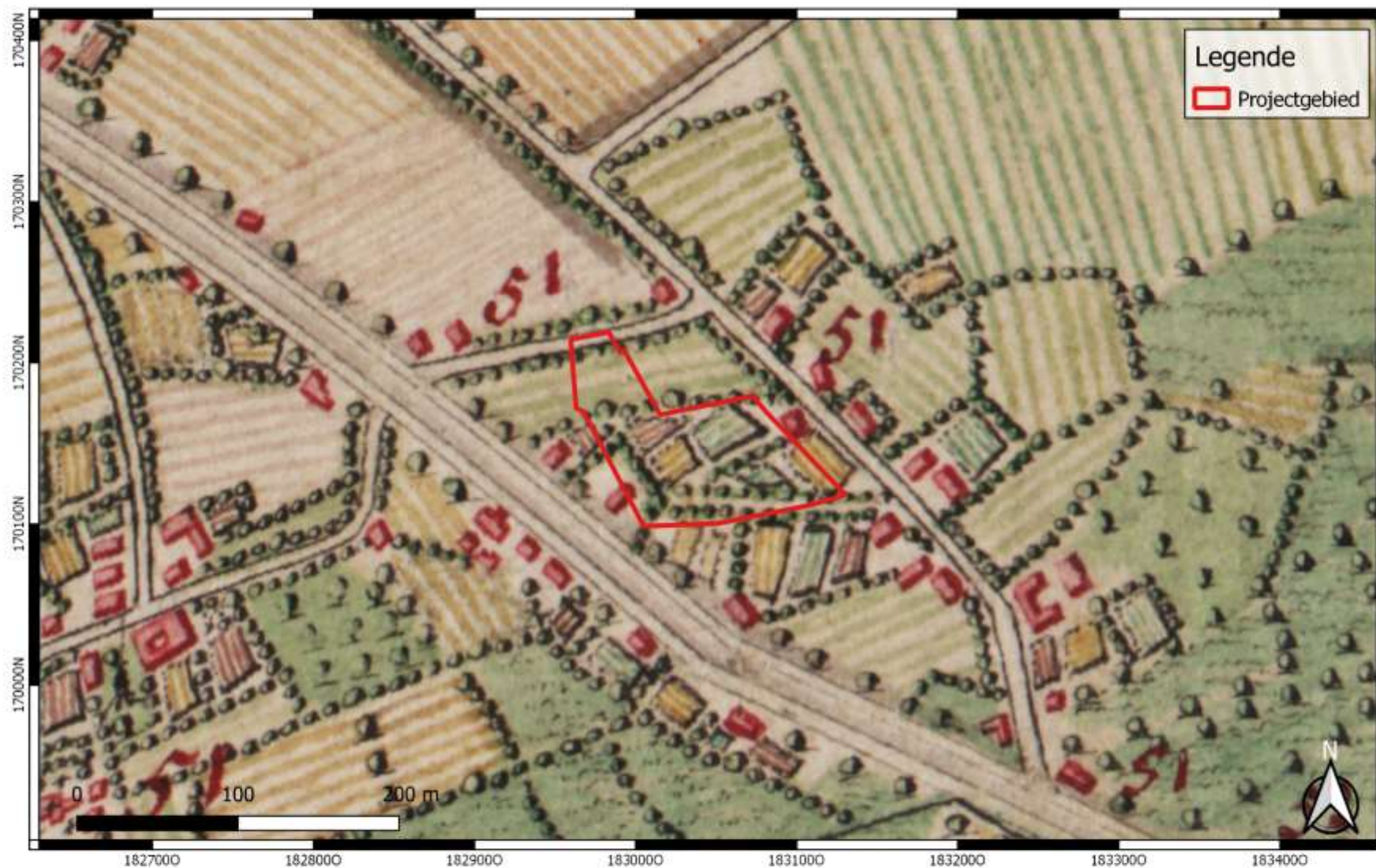

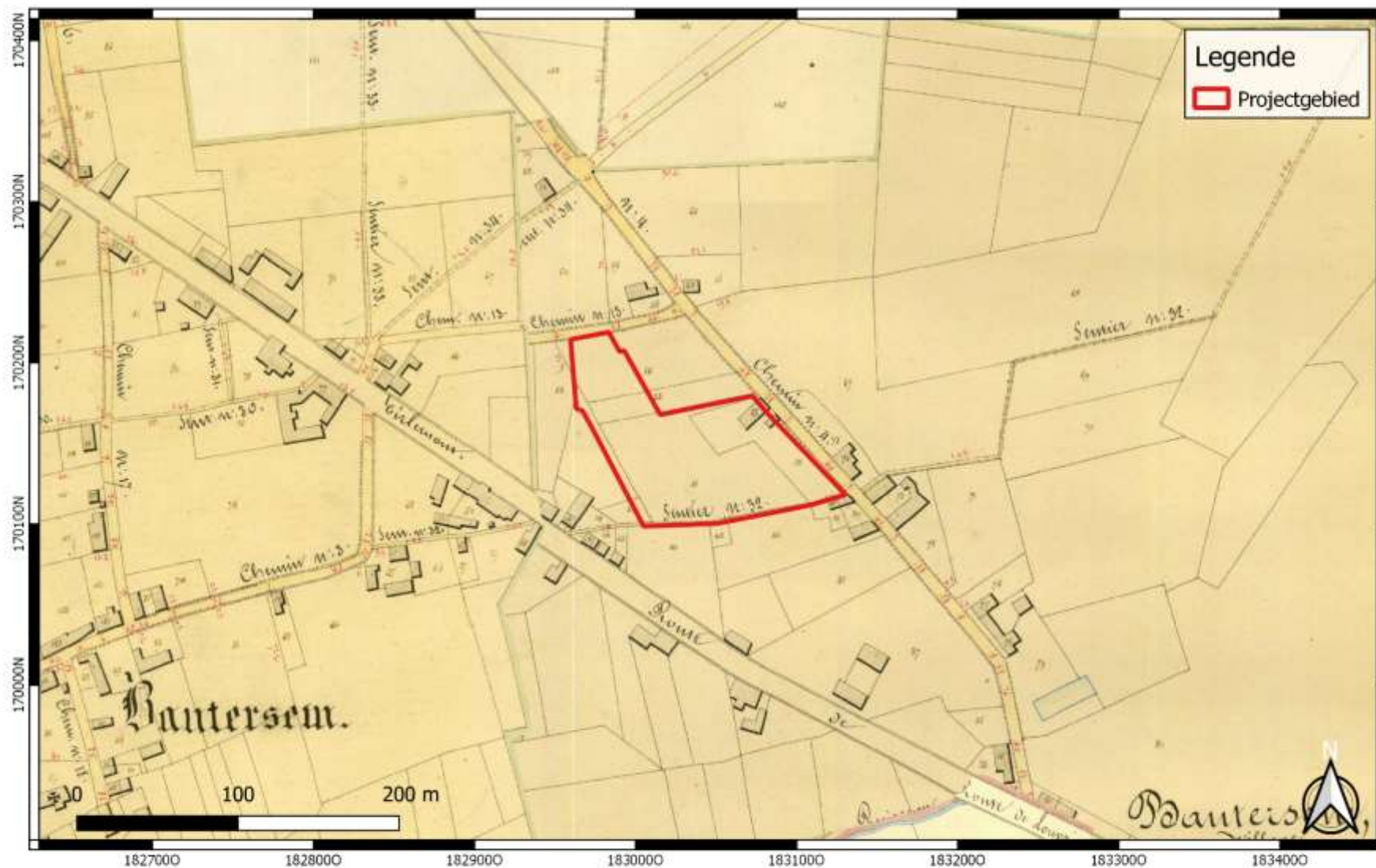

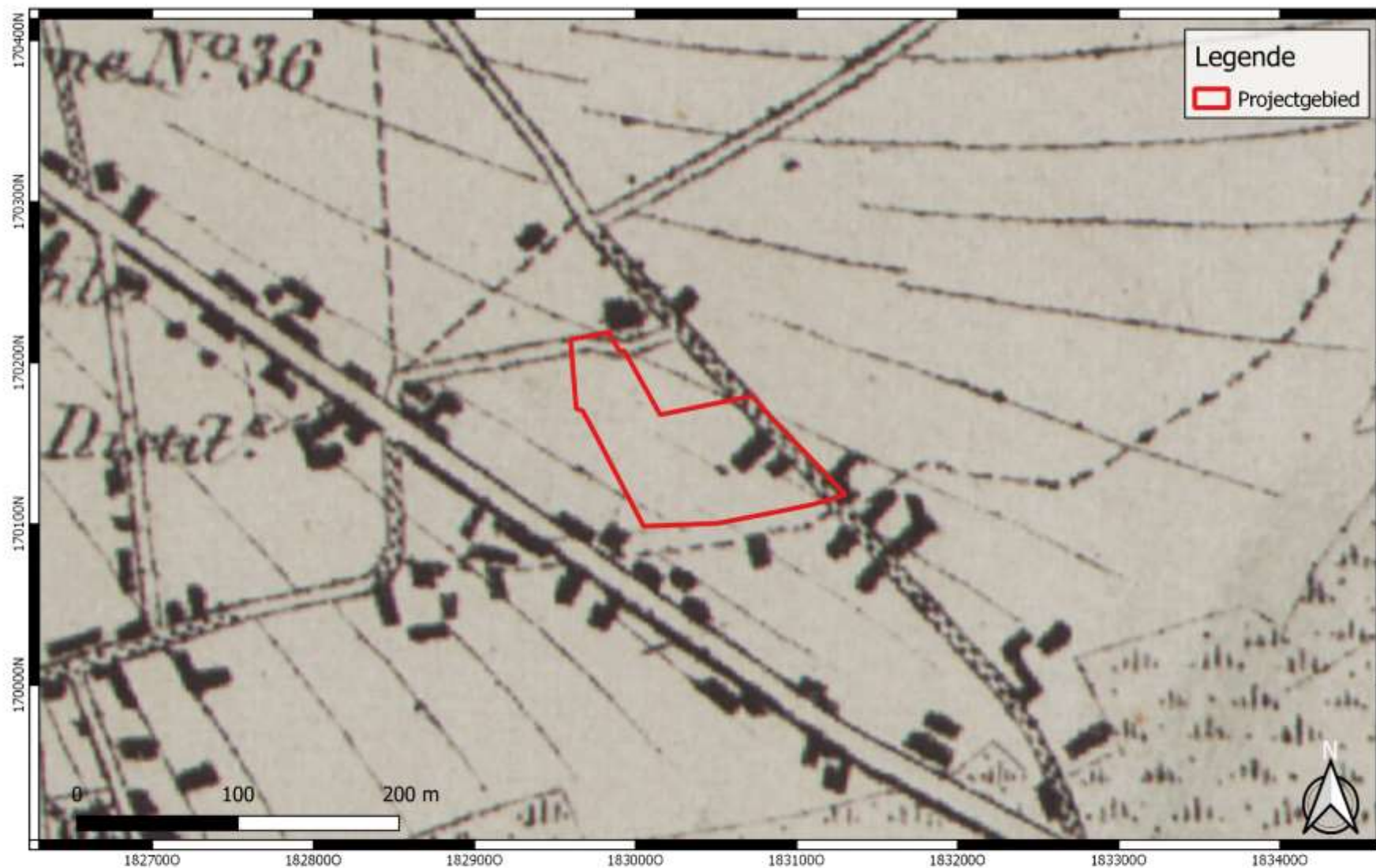

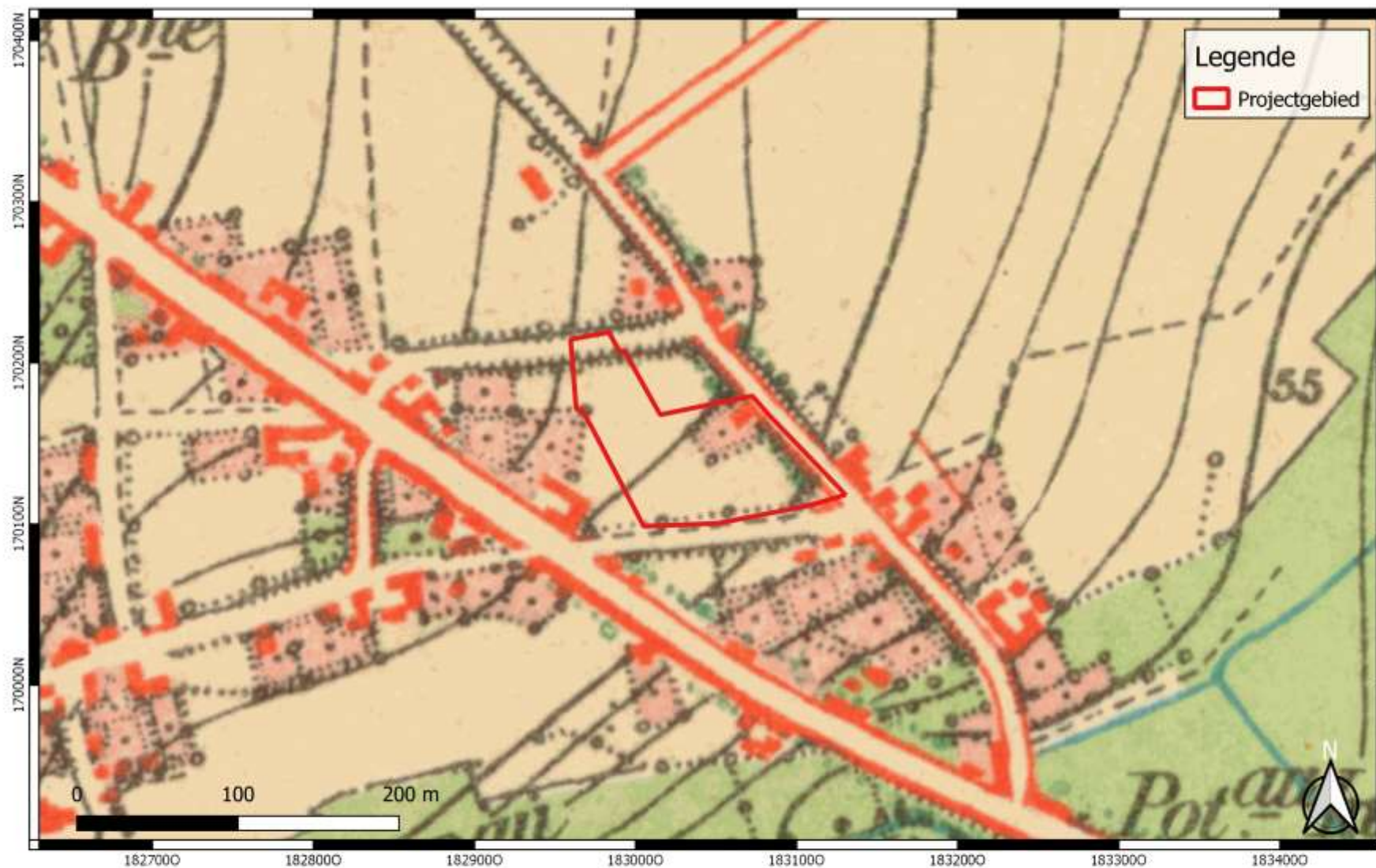

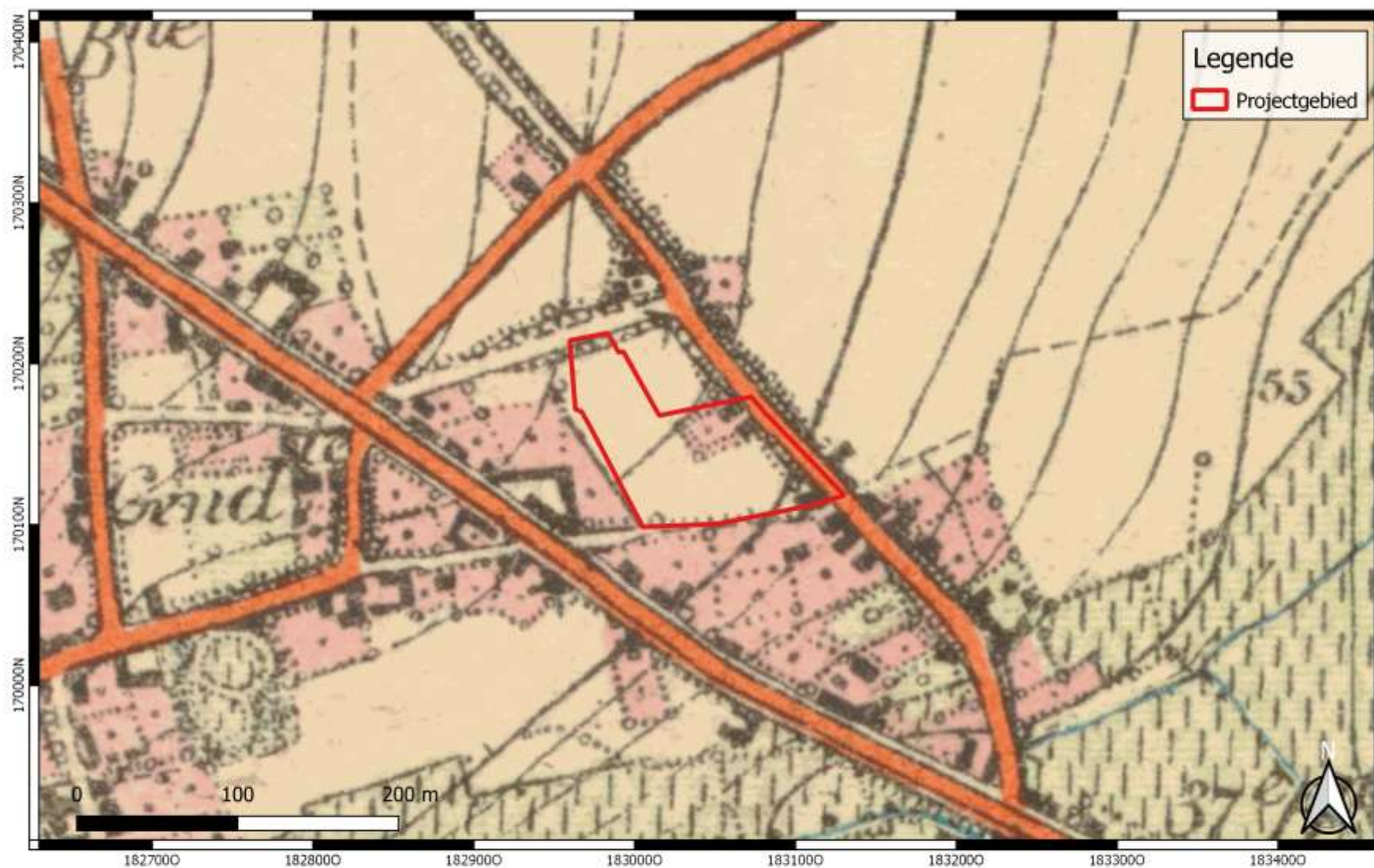

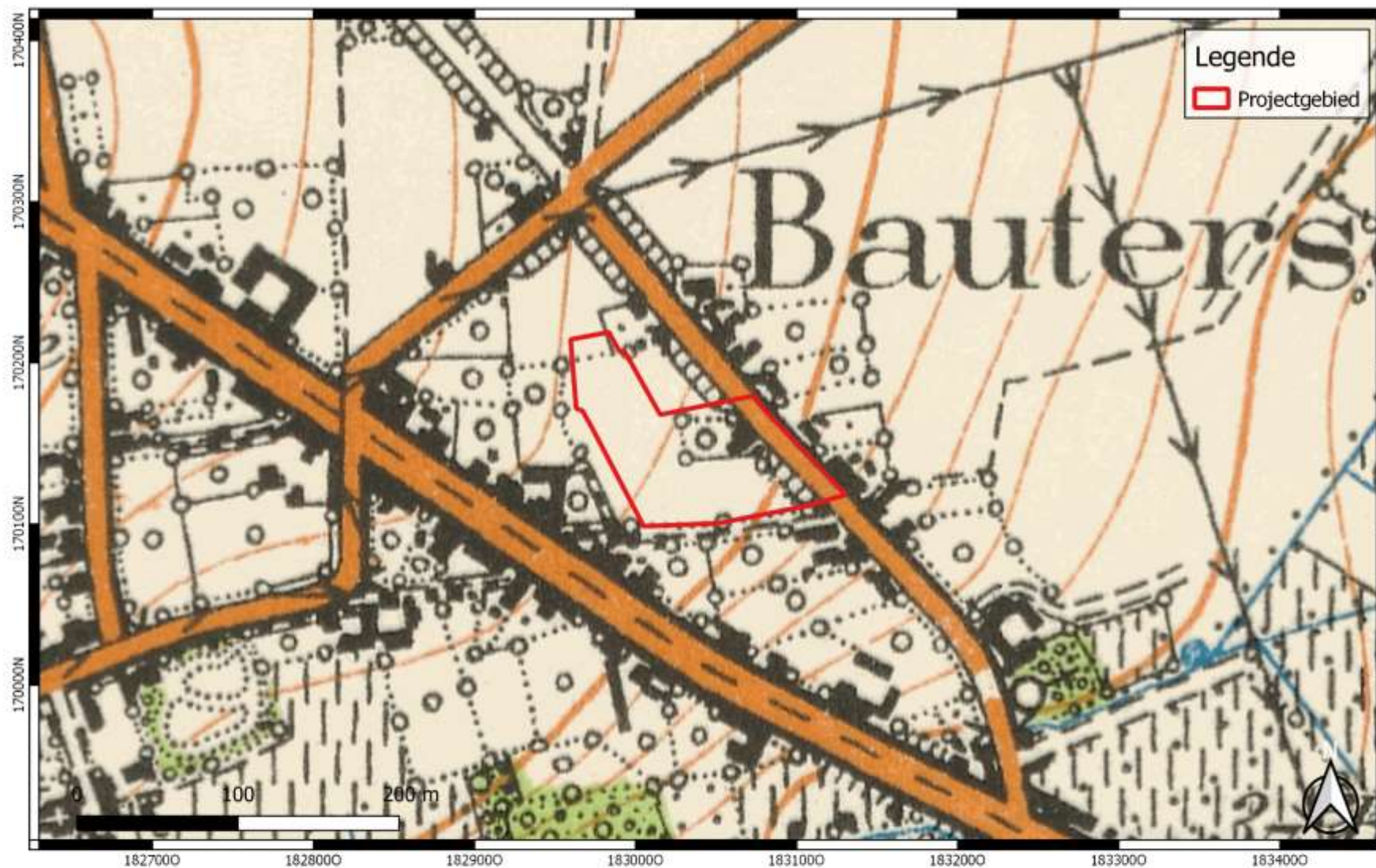
Project: Boutersem-Nieuwstraat
Bijlage nr: 12
Plan:Popp kaart (1842-1879)
Schaal: 1/3 000

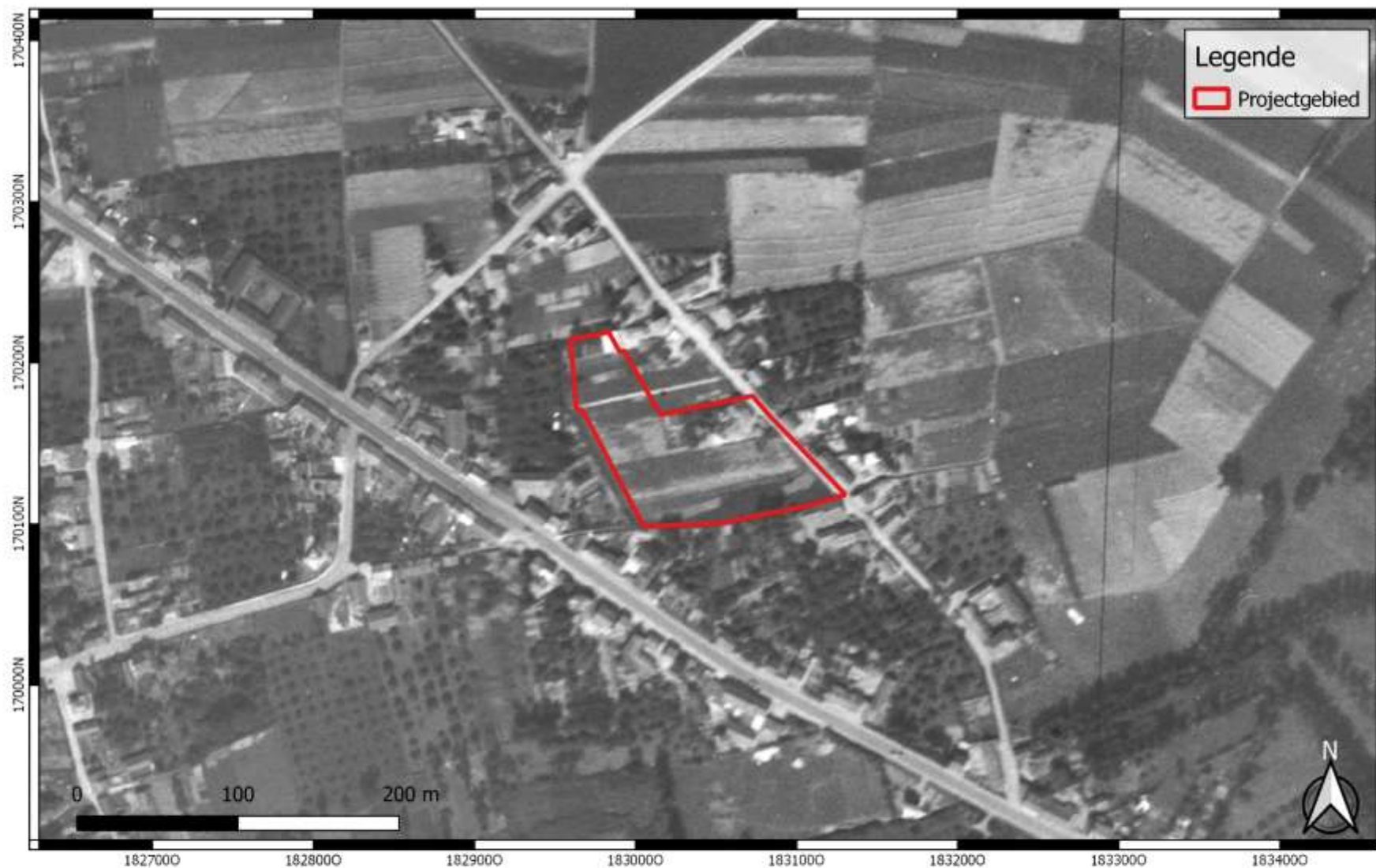
Grid: Lambert72 coördinatenstelsel

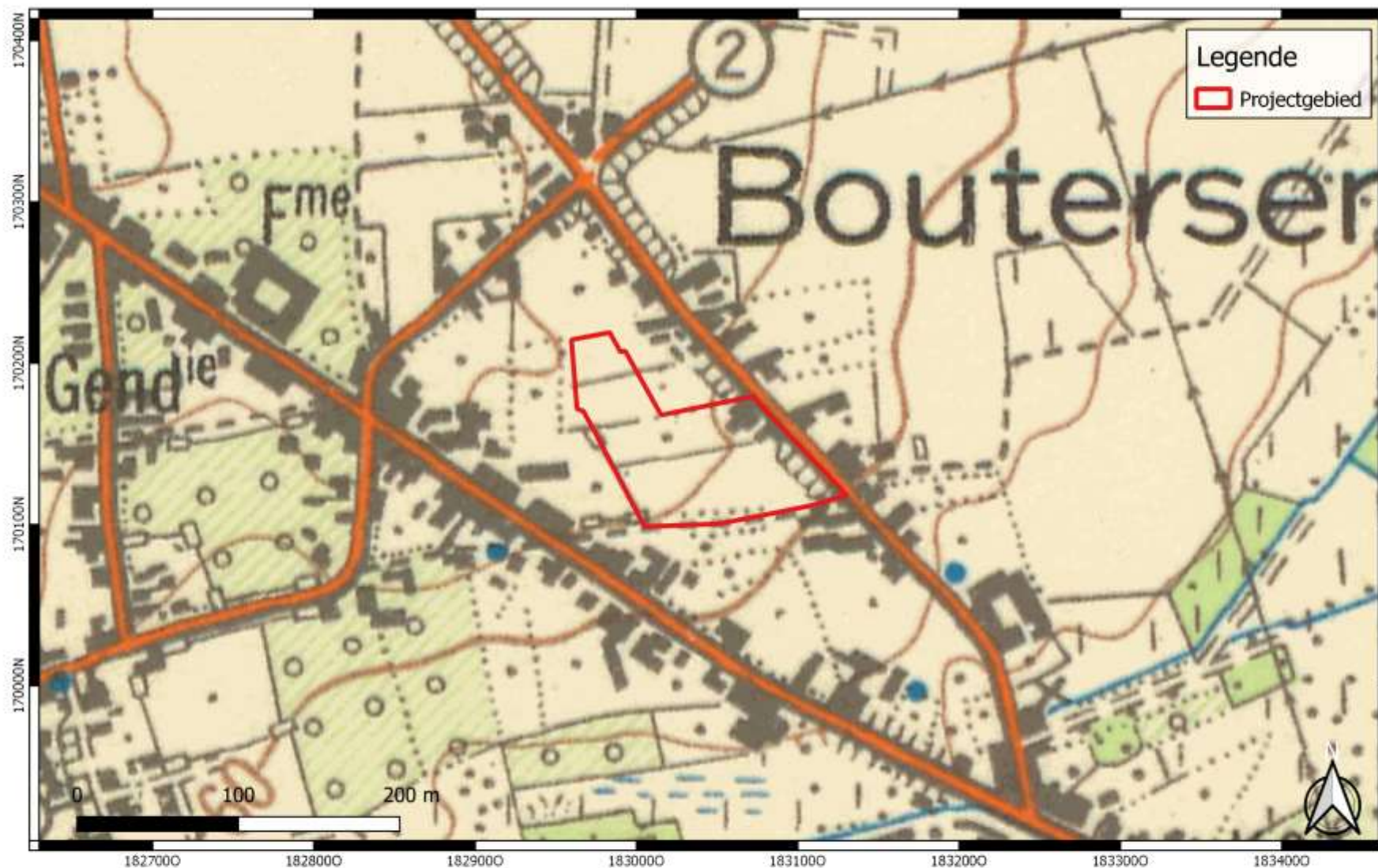

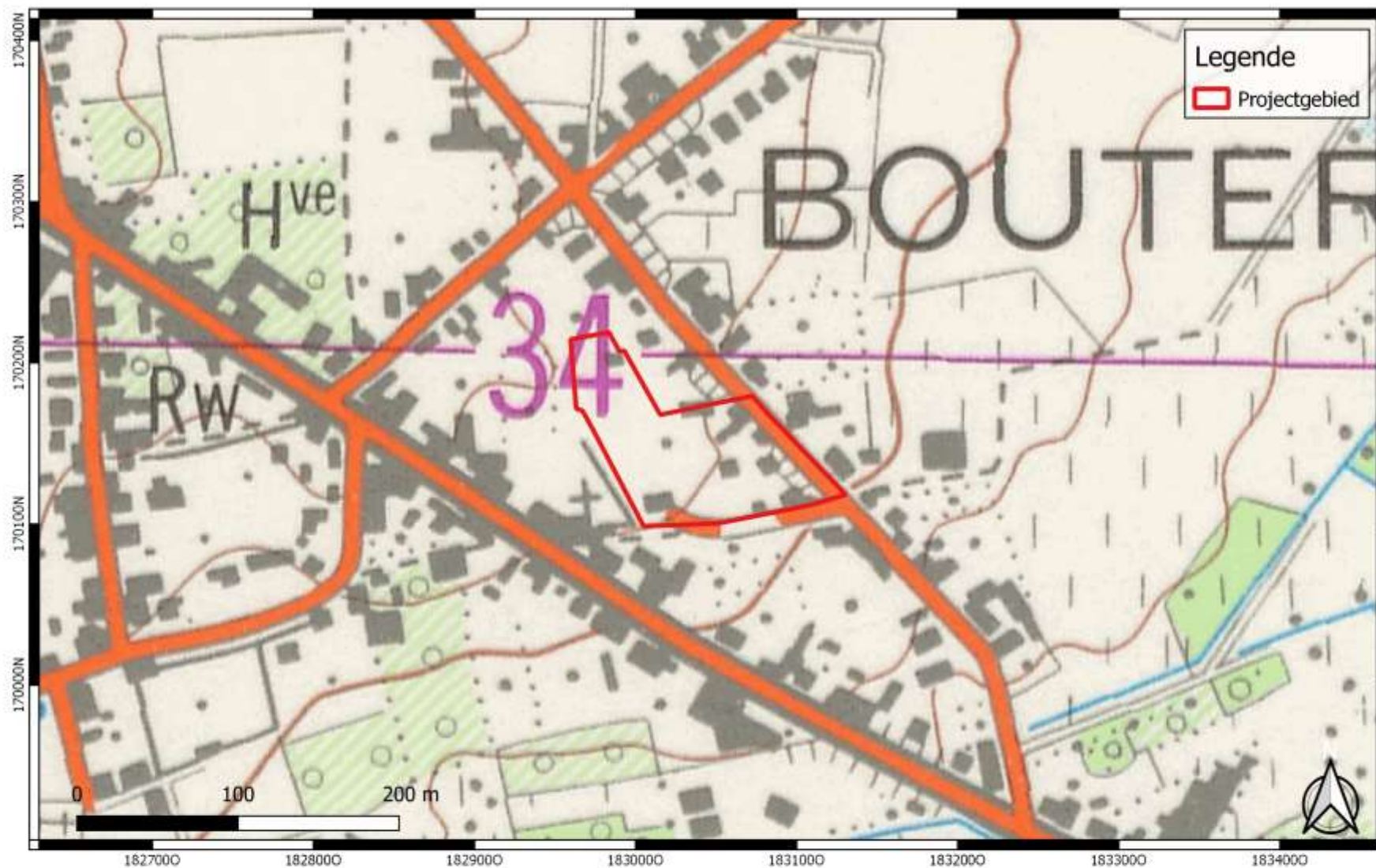

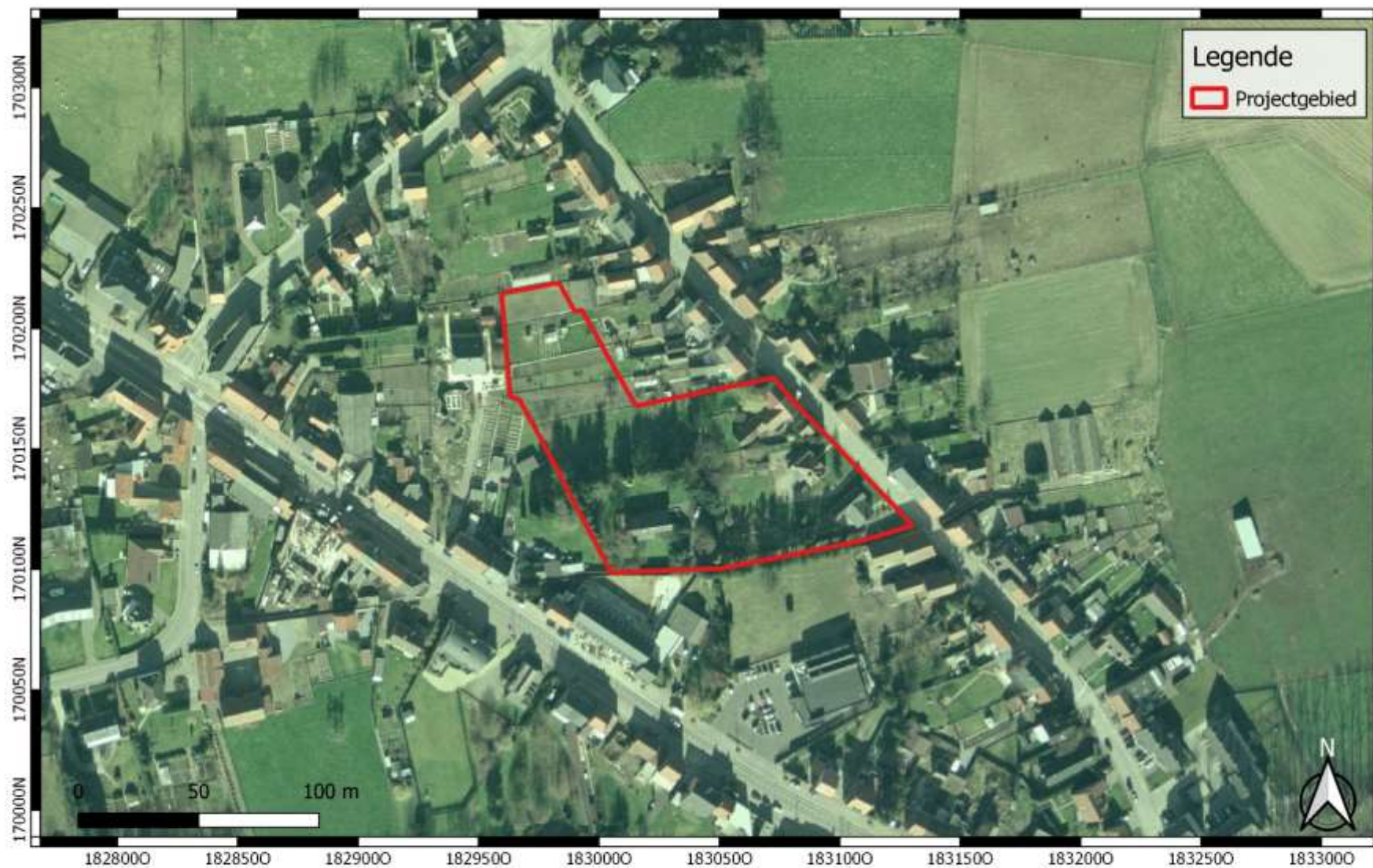

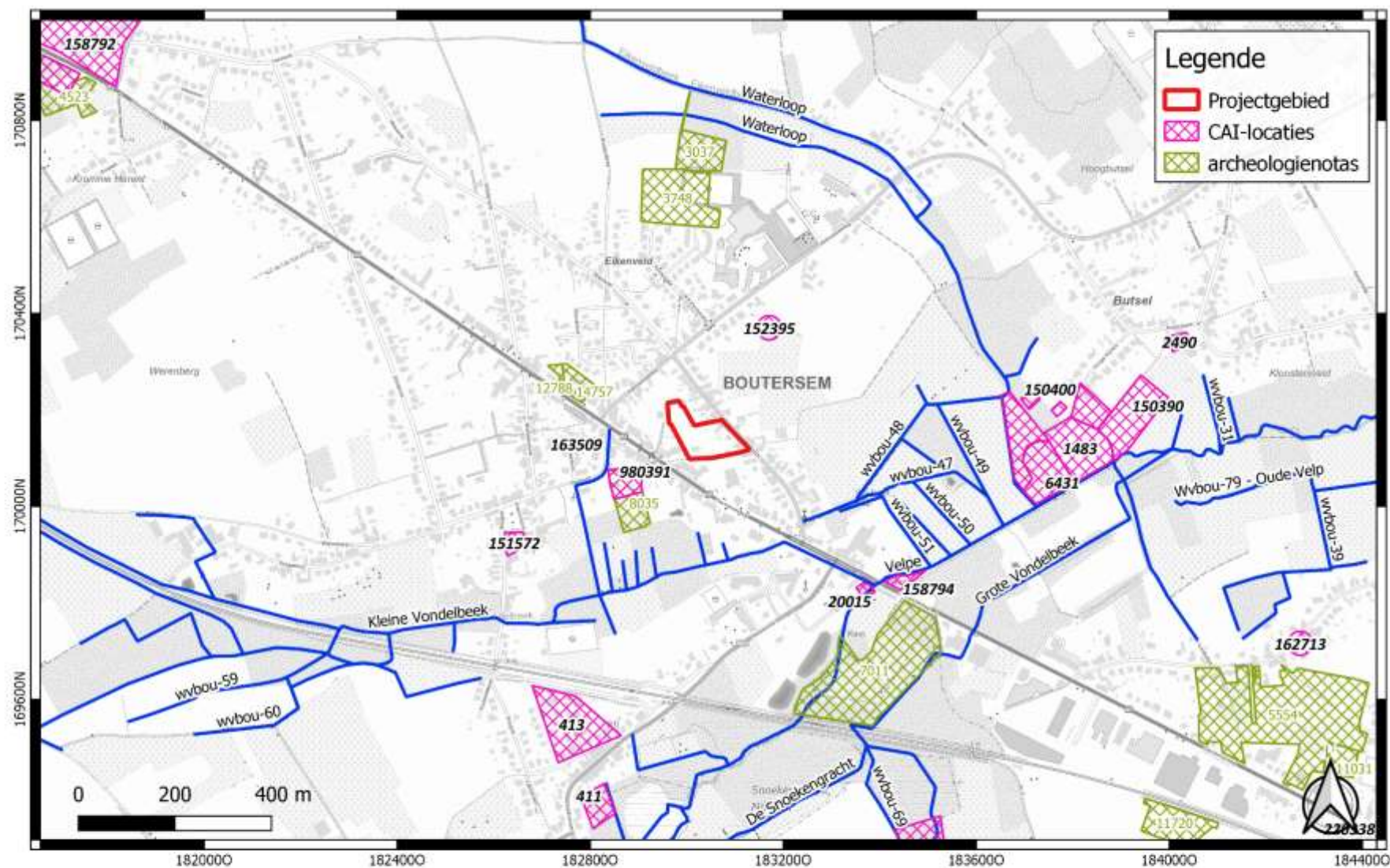

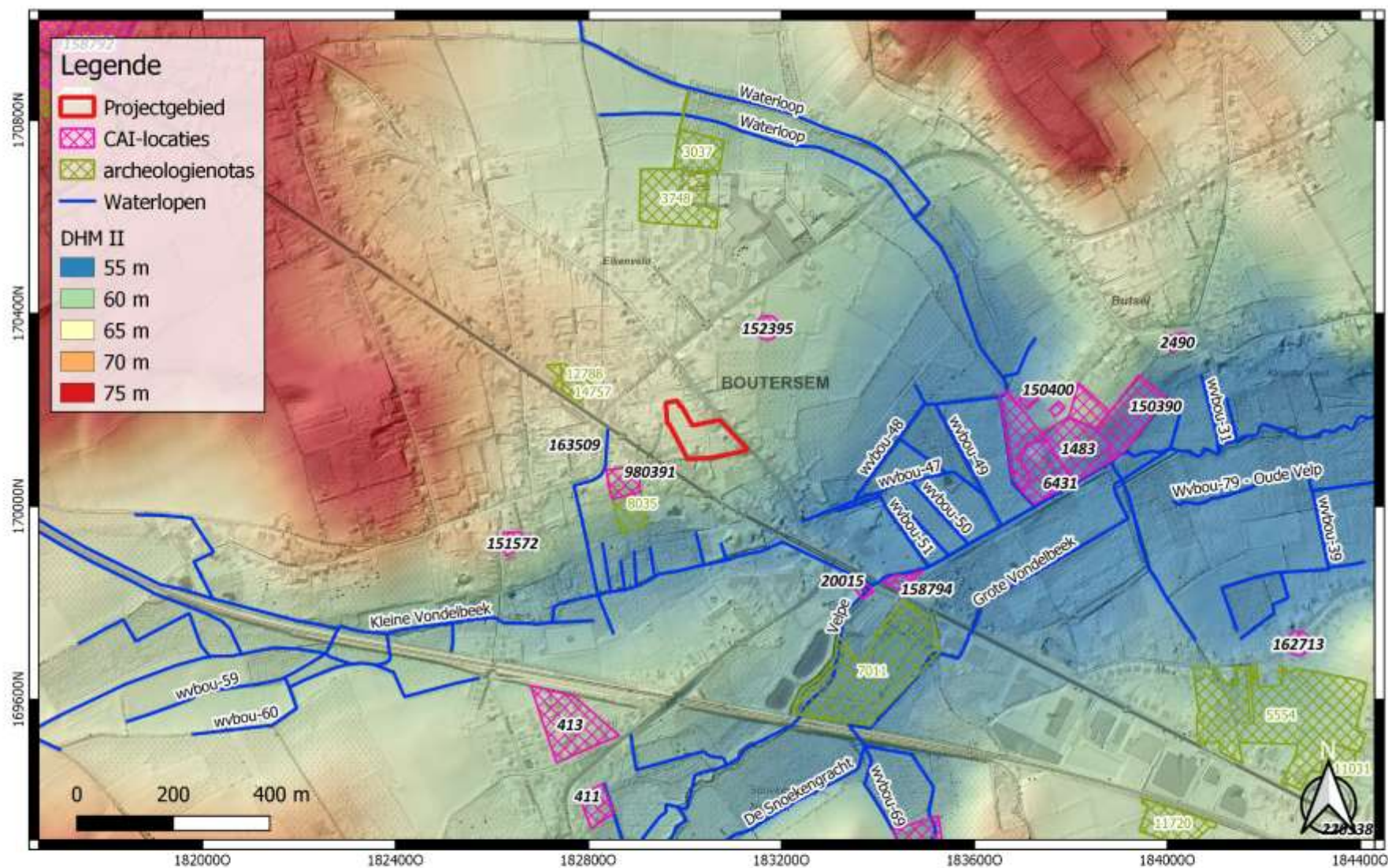

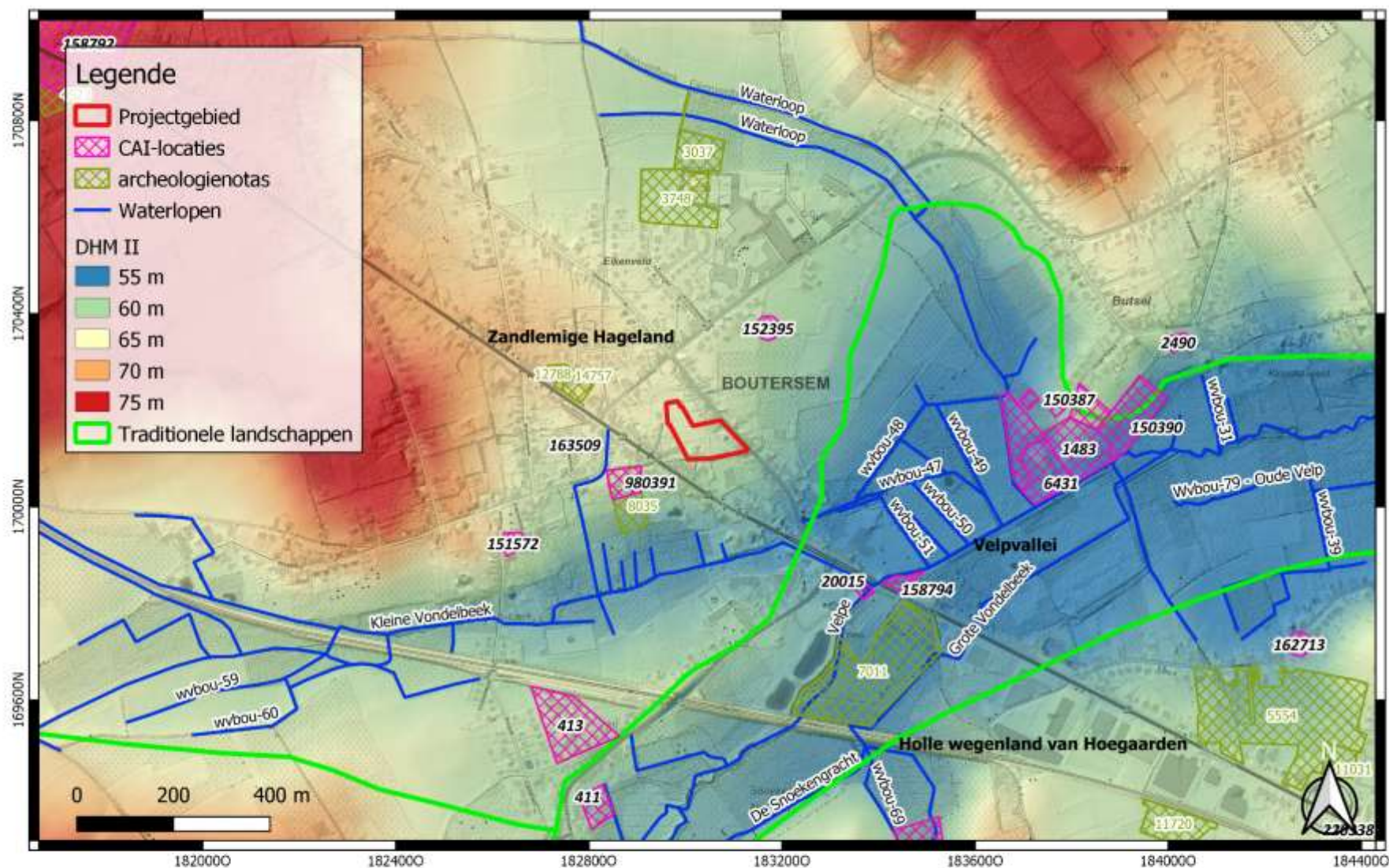

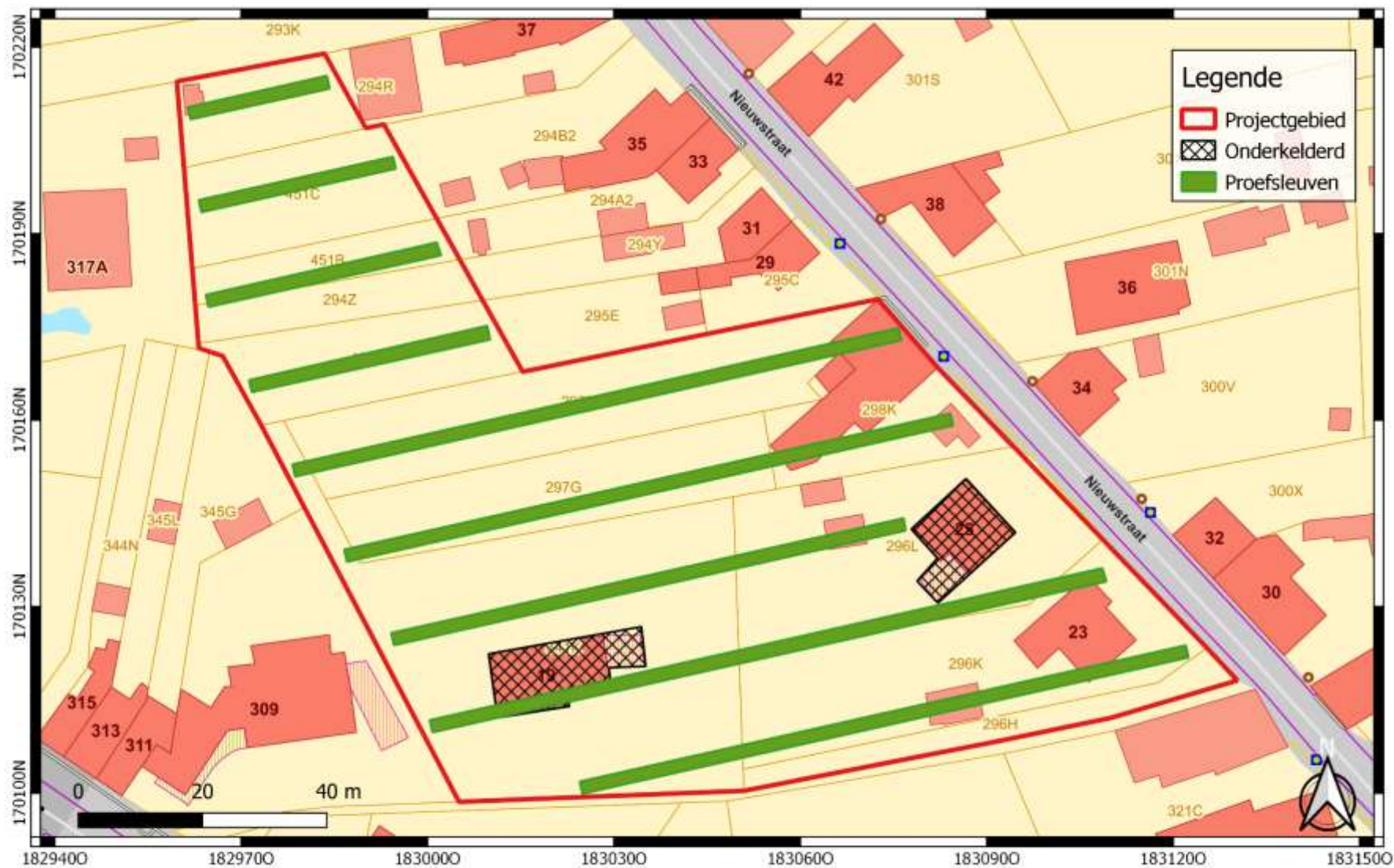

Bijlage 2 : Originele bouwplannen

LEGENDE
(inplantingsplan)

- lage beplanting (bodembedekkers)
- grasdallen (+ gras)
- groendak (niet-intensief)
- waterdoorlatende klinkers
- houtschors
- klinkers
- streekeigen boom
- streekeigen heester
- carpinushaag 120cm
- infiltratiekrat 195L
- acodrain
- voorstel parkverlichting
- verlichting Nieuwstraat
- A traphal kelder stapelwoningen
- B traphal + lift kelder onder W1-9
- C 25 brievenbussen stapelwoningen
- D brievenbussen W1-19
- H bestaande hydranten (Nieuwstraat)
- H nieuwe hydrant (in parkgebied)
- waterslokker (Nieuwstraat)
- putdeksel Nieuwstraat

Project: Het bouwen van 44 wooneenheden
(19 ééngezinswoningen + 25 stapelwoningen)
+ afbraak woningen Nieuwstraat nr. 19, 23 en 25

Ligging:
Nieuwstraat, 3370 Boutersem

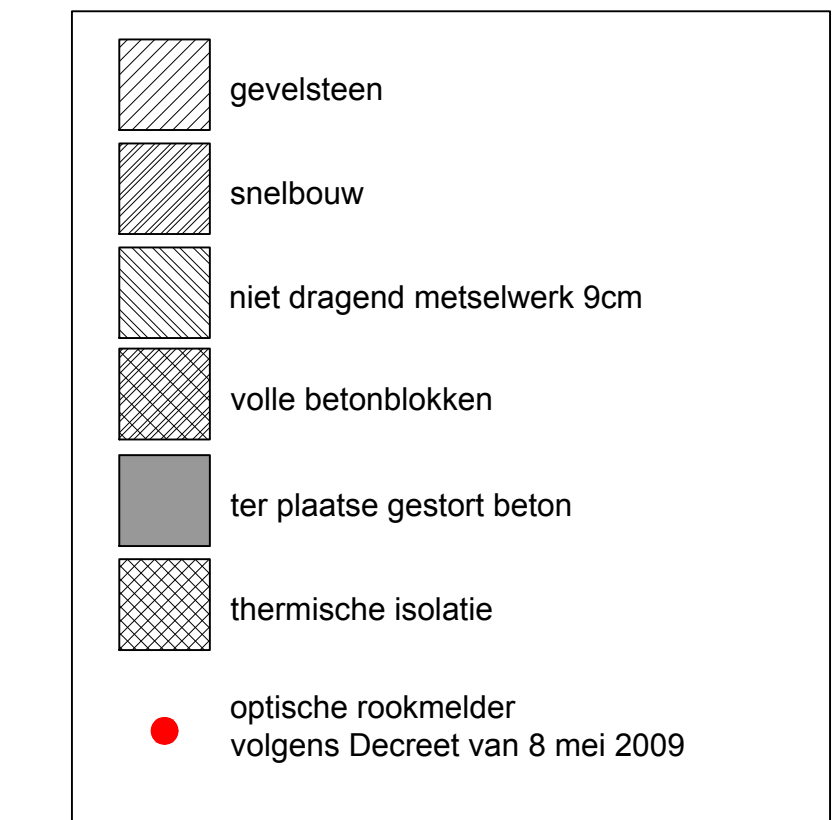
Bouwheer:
A. Verelst Development
Molenstraat 31
3850 Nieuwerkerken

PUURARCHITECTUUR bvba
architect Frank Latacz

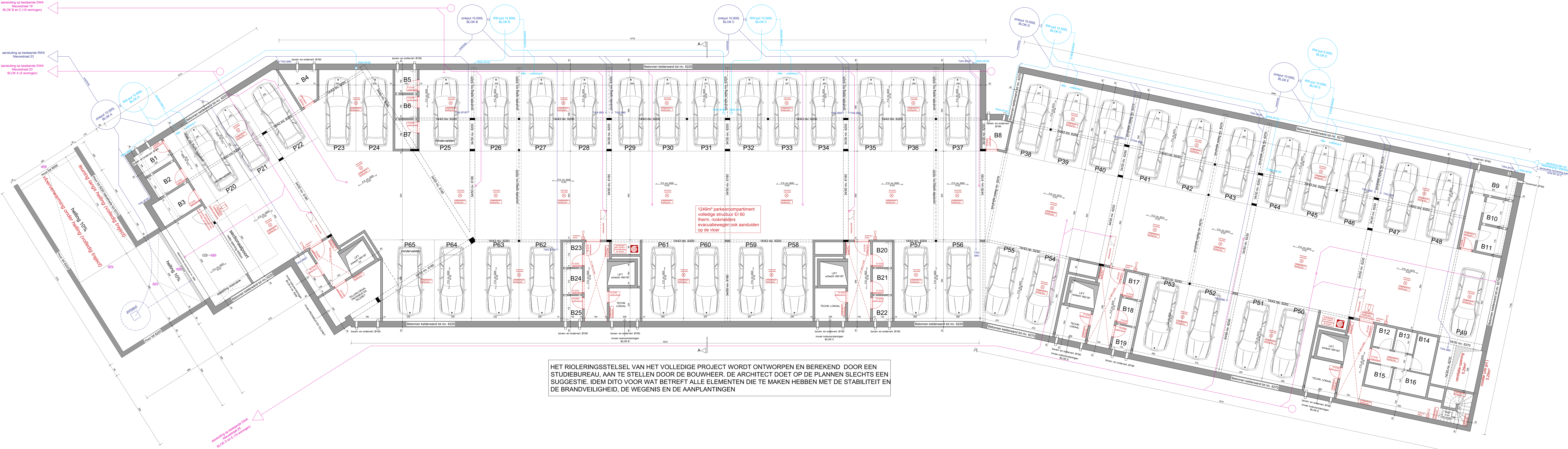
Nieuwe toestand:
Inplantingsplan

datum: 30-10-2023
schaal: 1:500
afst.: 1:1000

BA_project Boutersem_1_N_0_Nieuwstraat inplanting NT .pdf

BA_project Boutersem_P_N_-1_Nieuwstraat W1-9 kelderplan.pdf

- gevelsteen
- snelbouw
- riet dragend metaalwerk 5cm
- volle betonblokken
- ter plaatse gestort beton
- thermische isolatie
- oplichte rookmelder volgens Decreet van 6 mei 2009

Project: Het bouwen van 44 wooneenheden
(19 eengezinswoningen + 25 stapelwoningen)
- afbraak woningen Nieuwstraat nr. 19, 23 en 25

Ligging:
Nieuwstraat, 3370 Boutersem

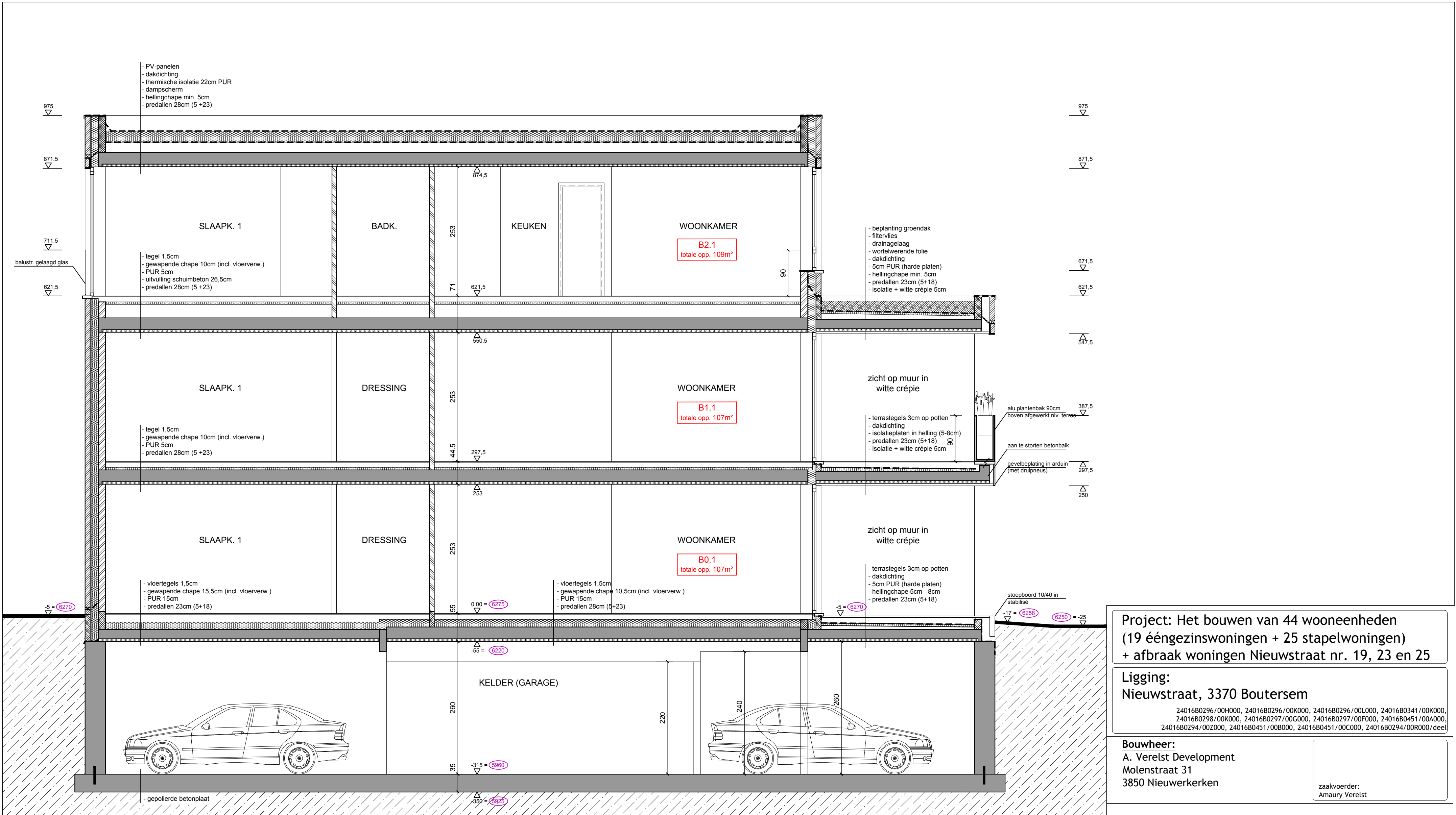
Bouwheer:
A. Verest Development
Molenstraat 3
3500 Nieuwenkerken

architect Frank Latacz

PUURARCHITECTUUR vzw
Walsbeestraat 198
3401 Walsbeers
gem 3484 30 15 92
frank.latacz@telenet.be

25 stapelwoningen:
Kelderplan

BA_project Boutersem_P_R_1_Nieuwstraat stapelwoningen kelderplan.pdf

SNEDE A
schaal 1/50

Project: Het bouwen van 44 wooneenheden
(19 ééngesinswoningen + 25 stapelwoningen)
+ afbraak woningen Nieuwstraat nr. 19, 23 en 25

Ligging:
Nieuwstraat, 3370 Boutersem

24016B0296/00H000, 24016B0296/00K000, 24016B0296/00L000, 24016B0341/00K000,
24016B0298/00K000, 24016B0297/00G000, 24016B0297/00F000, 24016B0451/00A000,
24016B0294/00Z000, 24016B0451/00B000, 24016B0451/00C000, 24016B0294/00R000/deel

Bouwheer:
A. Verelst Development
Molenstraat 31
3850 Nieuwerkerken

zaakvoerder:
Amaury Verelst

PUURARCHITECTUUR bvba
architect Frank Latacz

Walsbetsestraat 198
3401 Walshoutem
gsm 0494 30 15 92
frank.latacz@telenet.be

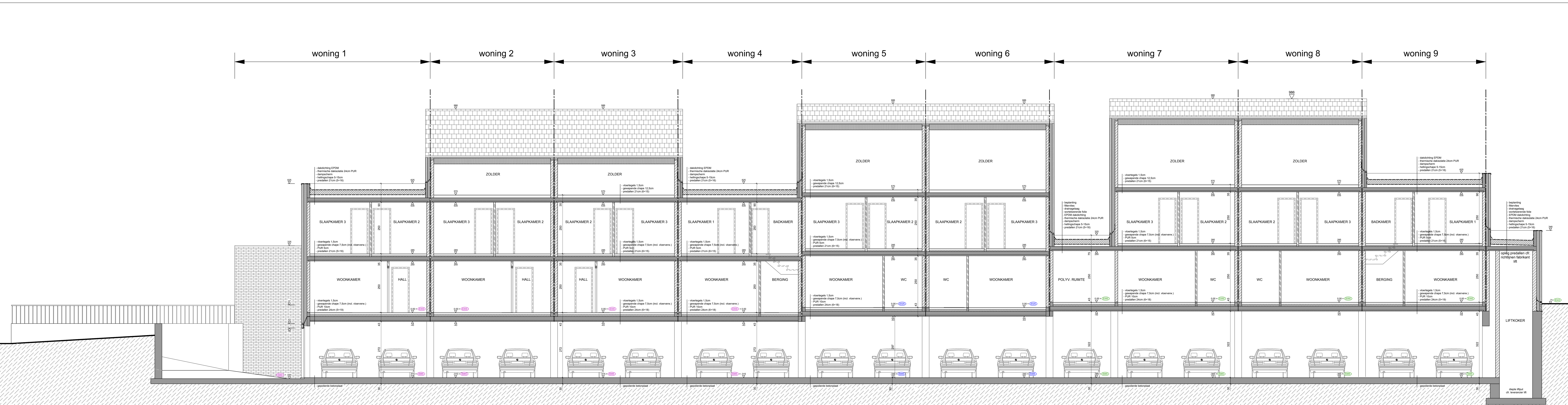
zaakvoerder:
Frank Latacz, arch.

Ingeschreven op de tabel van de Orde van Architecten Provincie Vlaams Brabant

25 stapelwoningen:
Sneede A

datum: 30-10-2020
schaal: 1/50
afm. : in cm

0 50 100 150 200 250

SNEDE A
schaal 1/50

gevelsteen

snelbouw

niet dragend metselwerk 9cm

volle betonblokken

ter plaatse gestort beton

thermische isolatie

optische rookmelder
volgens Decreet van 8 mei 2009

Project: Het bouwen van 44 wooneenheden
(19 ééngesinswoningen + 25 stapelwoningen)
+ afbraak woningen Nieuwstraat nr. 19, 23 en 25

Ligging:
Nieuwstraat, 3370 Boutersem

2401680296/00H000, 2401680296/00K000, 2401680296/00L000, 2401680341/00K000,
2401680296/00K000, 2401680297/00F000, 2401680451/00A000,
2401680294/00C000, 2401680451/00B000, 2401680451/00C000, 2401680294/00R000/over

Bouwheer:
A. Verelst Development
Molenstraat 31
3850 Nieuwerkerken

zaakvoerder:
Amury Verelst

PUURARCHITECTUUR bvba
architect Frank Latacz

Walsbetsestraat 198
3401 Walshoutem
gsm 0494 30 15 92
frank.latacz@telenet.be

zaakvoerder:
Frank Latacz, arch.

WONING 1-9:
Sneede A

datum: 30-10-2020
schaal: 1:50
afm.: 11 cm

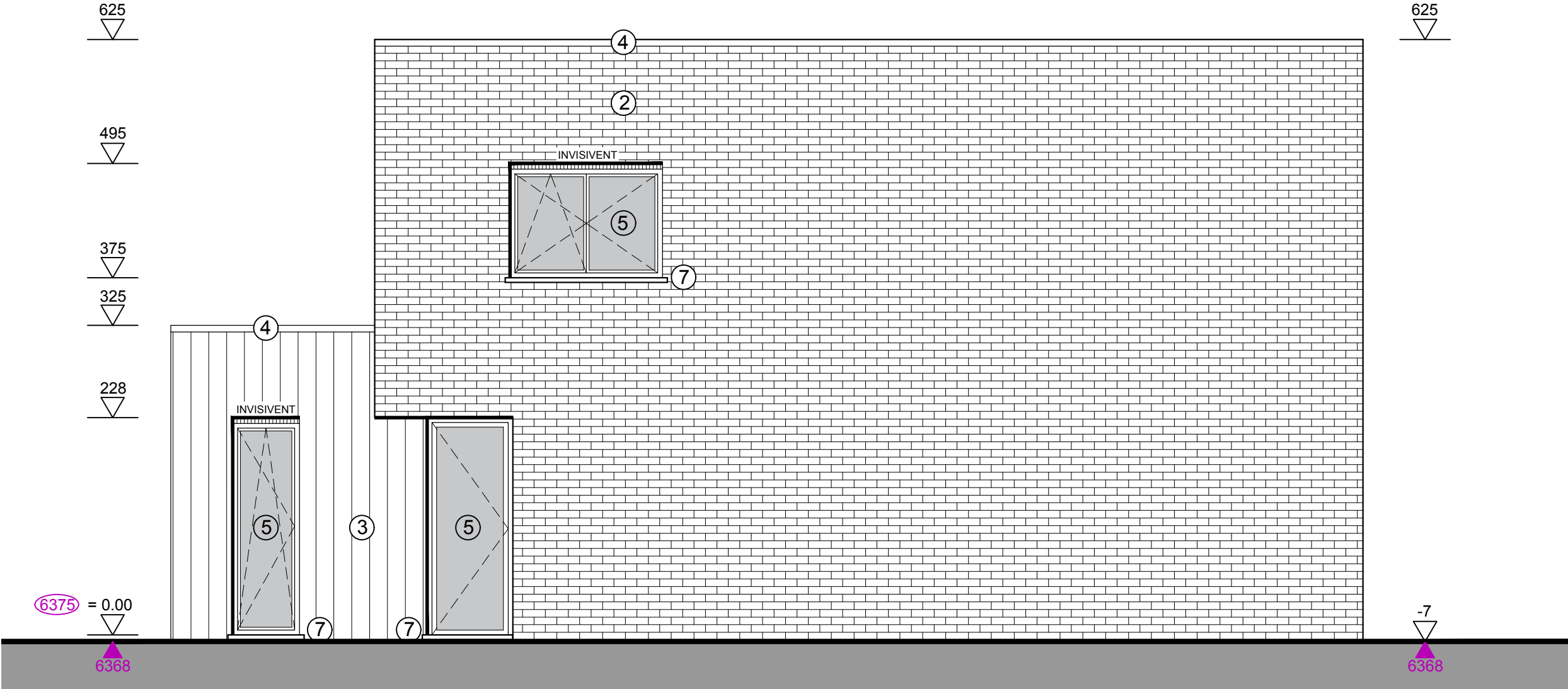
BA_project Boutersem_S_N_A_Nieuwstraat W1-9 sneede A.pdf

16/61

woning 13

LEGENDE GEVELMATERIALEN
(woning 10-19)

- 1: Gevelsteen (W10, W17, W18):
Wienerberger Riego Lona verlijmd (wit)
- 2: Gevelsteen (W11, W12, W13, W14, W15, W16, W19):
Wienerberger Riego Plata verlijmd (lichtgrijs)
- 3: Houten gevelbekleding: thermowood den (bruin)
- 4: Alu. dakrandprofiel, zwart
- 5: Alu buitenschrijnwerk: zwart
- 6: Alu. geïsoleerd opdekpaneel: zwart
- 7: Arduinen dorpels
- 8: glazen balustrade (gelaagd glas)
- 9: Regenwaterafvoeren en goten, zink
- 10: Tuinberging: houten constructie
thermowood den (bruin)

SNEDE A
schaal 1/50

Project: Het bouwen van 44 wooneenheden
(19 ééngezinswoningen + 25 stapelwoningen)
+ afbraak woningen Nieuwstraat nr. 19, 23 en 25

Ligging:
Nieuwstraat, 3370 Boutersem

24016B0296/00H000, 24016B0296/00K000, 24016B0296/00L000, 24016B0341/00K000,
24016B0298/00K000, 24016B0297/00G000, 24016B0297/00F000, 24016B0451/00A000,
24016B0294/00Z000, 24016B0451/00B000, 24016B0451/00C000, 24016B0294/00R000/deel

Bouwheer:
A. Verelst Development
Molenstraat 31
3850 Nieuwerkerken

zaakvoerder:
Amaury Verelst

PUURARCHITECTUUR bvba
architect Frank Latacz

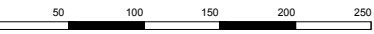
Walsbetsestraat 198
3401 Walshoutem
gsm 0494 30 15 92
frank.latacz@telenet.be

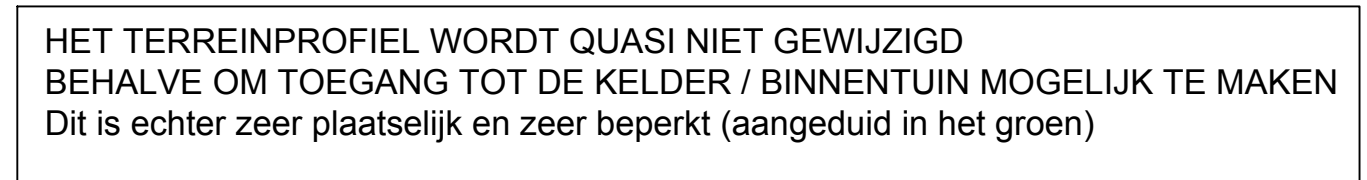
zaakvoerder:
Frank Latacz, arch.

Ingeschreven op de tabel van de Orde van Architecten Provincie Vlaams Brabant

WONING 10-19:
Sneide A

datum: 30-10-2020
schaal: 1/50
afm. : in cm

Ligging:
Nieuwstraat, 3370 Boutersem

Bouwheer: A. Verelst Development Molenstraat 31 3850 Nieuwerkerken	zaakvoerder: Amaury Verelst
--	--------------------------------

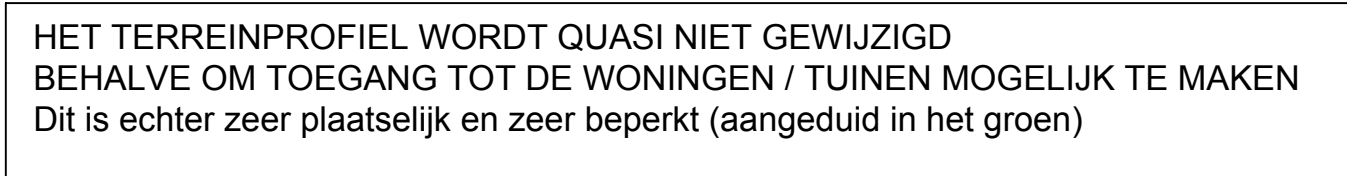
PUURARCHITECTUUR bvba
architect Frank Latacz

Walsbetsestraat 198
3401 Walshoutem
gsm 0494 30 15 92
frank.latacz@telenet.be

zaakvoerder:
Frank Latacz, arch.

Ingeschreven op de tabel van de Orde van Architecten Provincie Vlaams Brabant

Nieuwe toestand: datum: 30-10-2020
Terreinprofiel 1 schaal: 1/200
 afm. : in cm

Ligging:
Nieuwstraat, 3370 Boutersem

24016B0296/00H000, 24016B0296/00K000, 24016B0296/00L000, 24016B0341/00K000,
24016B0298/00K000, 24016B0297/00G000, 24016B0297/00F000, 24016B0451/00A000,
24016B0294/00Z000, 24016B0451/00B000, 24016B0451/00C000, 24016B0294/00R000/deel

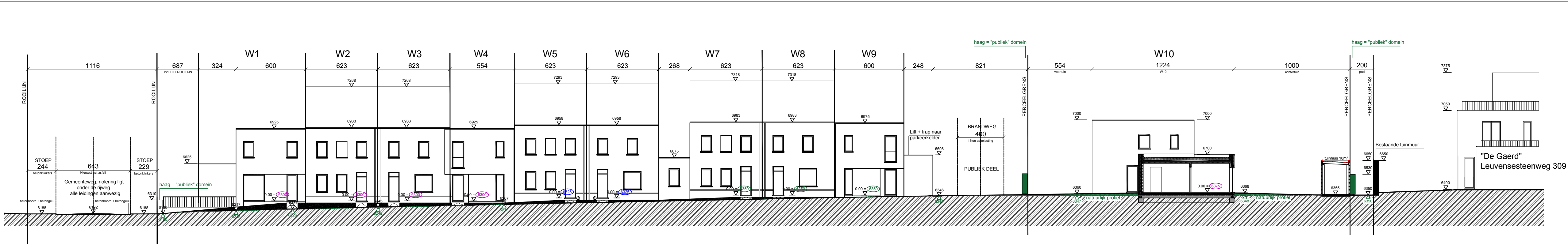
PUURARCHITECTUUR bvba
architect Frank Latacz

Walsbetsestraat 198
3401 Walshoutem
gsm 0494 30 15 92
frank.latacz@telenet.be

zaakvoerder:
Frank Latacz, arch.

Ingeschreven op de tabel van de Orde van Architecten Provincie Vlaams Brabant

BA_project Boutersem_T_N_2_Nieuwstraat terreinprofiel 2.pdf 6/61

HET TERREINPROFIEL WORDT QUASI NIET GEWIJZIGD
BEHALVE OM TOEGANG TOT DE WONINGEN / TUINEN MOGELIJK TE MAKEN
Dit is echter zeer plaatselijk en zeer beperkt (aangeduid in het groen)

Project: Het bouwen van 44 wooneenheden
(19 ééengezinswoningen + 25 stapelwoningen)
+ afbraak woningen Nieuwstraat nr. 19, 23 en 25

Ligging:
Nieuwstraat, 3370 Boutersem

24016B0296/00H000, 24016B0296/00K000, 24016B0296/00L000, 24016B0341/00K000,
24016B0298/00K000, 24016B0297/00G000, 24016B0297/00F000, 24016B0451/00A000,
24016B0294/00Z000, 24016B0451/00B000, 24016B0451/00C000, 24016B0294/00R000/deel

Bouwheer:
A. Verelst Development
Molenstraat 31
3850 Nieuwerkerken

zaakvoerder:
Amaury Verelst

PUURARCHITECTUUR bvba
architect Frank Latacz

Walsbetsestraat 198
3401 Walshoutem
gsm 0494 30 15 92
frank.latacz@telenet.be

zaakvoerder:
Frank Latacz, arch.

Ingeschreven op de tabel van de Orde van Architecten Provincie Vlaams Brabant